Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ:
ҚАМАРИЙ 1411 ЙИЛ
ШАВВОЛ, 23-КУН.
ШАМСИЙ,
1370 ЙИЛ
САВР, 19-КУН

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган — 1991 йил 8 май, чоршанба, 86-сон — НАРХИ обуначига 7 тийин. сотувда 10 тийин.

1941—1945 ЙИЛЛАРДАГИ УЛУҒ ВАТАН УРУШИДА ҚОЗОНИЛГАН ҒАЛАБА КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ

МУРОЖААТИ

Совет халқи, унинг қуролли кучлари иккинчи жаҳон урушида фашизмни тор-мор келтиришга асосий ҳисса қўшиб, мислсиз жасорат кўрсатди, буни ер юзидаги холис ниятли барча кишилар тан олганлар.

Мамлакатимизда улуғ Ватан урушидаги Ғалаба куни — 9 май қирқ беш йил давомида умумдавлат, умуммиллий байрам сифатида, ҳалок бўлганларнинг муқаддас хотираси сифатида, авлодларнинг миннатдорчилиги, барча миллатларга мансуб, сочларига оқ тушган жангчилар ва мамлакат ичкарисида меҳнат қилган кишиларга ҳурмат белгиси сифатида нишонлаб келинди. Шу куни биз гитлерчиларга қарши иттифоққа бирлашган бошқа мамлакатларнинг халқлари ва жангчилари билан жанговар биродарликни миннатдорчилик билан эслаб келдик. Тарихимизнинг кўпгина саҳифалари ана шу буюк кун блан мунаввардир.

Шунга қарамай, айрим жойларда, сиёсий эҳтирослар ва нафсоният ҳаддан ташқари авжига чиққан шароитда ғалабанинг аҳамиятини камситишга, ғалаба байрамини унут қилиб юборишга интилиш пайдо бўлаётганини англаш аламлидир. Ҳалок бўлган жангчилар қабрлари ваҳшийларча таҳқирланмоқда, ёдгорликлар мурдор этилмоқда, халқнинг муқаддас жойлари бузиб ташланмоқда. СССР Олий Кенгаши бундай аҳволни маърифатли ҳуқуқий жамият барпо этишга ҳаракат қилаётган давлат учун номуносиб деб ҳисоблаб, барча даражадаги советларга, мамлакатнинг ҳамма фуқароларига мурожаат қилади: халқнинг тарихий хотирасини — ғалаба кунини ҳимоя қилайлик ва 1991 йил 3 майни Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг бутун ҳудудида нишонлайлик!

Биз барча миллатларга, барча авлодларга мансуб совет кишиларига мурожаат қиламиз: Улуғ Ватан урушининг ҳалок бўлган қаҳрамонлари хотирасига бош эгайлик, фахрийларга — улуғ Ватан урушида қатнашган, мамлакат ичкарисида қаҳрамонона меҳнати билан ғалабани таъминлаган, уруш вайрон қилган шаҳар ва қишлоқларни тиклаган эркаклар ва аёлларга ҳурмат бажо келтирайлик.

Шу кунда биз беихтиёр ёки ихтиёрий равишда миллатлараро можароларда қатнашган кишиларнинг оталари ва боболарининг васиятларига мурожаат қилишга даъват этамиз, уларнинг улуғ Ватан уруши жангоҳларида кўп миллатли ягона ватанимизнинг озодлиги учун тўкилган қонини энди ҳеч қачон бир-биридан ажратиб бўлмайди. Уни хотирамизда ҳам ажратиш мумкин эмас, бинобарин, у бизни тинчлик ва тотувликка қатъият билан чорламоқда.

Барча ватандошларимизни мислсиз жанглар қатнашчиларининг мардлиги ва қаҳрамонлиги олдида таъзим қилишни, уларнинг қабрларига гуллар қўйишни, ёдгорликларни ҳимоя қилишни, ҳалок бўлганларнинг бевалари, фахрийлар тўғрисида ғамхўрлик қилишни урушнинг бепоён далаларида ҳамон ном-нишонсиз ётган жангчилар ҳокини аждодларимиз урф-одатига кўра дафн этишни илтимос қиламиз.

Совет Арманистонига мурожаат қилиб, шу куни кўп миллатли давлатимизнинг бутун ҳудудида улуғ Ватан уруши қаҳрамонларига ҳарбий ҳурматни бажо келтиришни илтимос қиламиз.

Ватанимиз учун қийин бўлган шу даврда Ғалаба куни мамлакат барча халқлари хотирасининг ёрқин нурига айлансин. Шу кун бизга ҳозир бошимизга тушган синовлардан фақат биргаликда, елкама-елка ўта олишимизни, бу синовларга бардош беришимиз ва ғалаба қилишимизни яна бир бор эслатсин. Халқ хотирасини таҳқирлашга ҳеч кимга ҳуқуқ берилмаган, бутун иродамиз билан, қонунларимиз билан халқ хотирасининг софлиги ва даҳлсизлигини ҳимоя қилиш керак. Бизнинг ватанимиз бир, бизнинг тарихимиз ҳам бир. Бизгача яшаганлар ва биздан сўнг дунёга келадиган барча кишилар олдидаги муқаддас бурчимиз — мамлакатни парчаланишдан, бўлиб ташлашдан, ташқаридан ва ичкаридан бўладиган ҳуруҳлардан сақлаб қолишдан иборат. Ҳаммамиз шу бурчни бажариш учун курашмоғимиз ва ишламоғимиз лозим.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг

ФАРМОНИ

ФУҚАРОЛАРНИНГ СССР ДАВЛАТ СУҒУРТА ИДОРАЛАРИ БИЛАН ТУЗГАН УЗОҚ МУДДАТЛИ ШАРТНОМАЛАР АСОСИДА ТЎПЛАГАН ПУЛ ЖАМҒАРМАЛАРИ ҚАДРСИЗЛАНИШИДАН КЎРИЛАДИГАН ЗАРАРНИ ҚОПЛАШ ТЎҒРИСИДА

Чакана нархлар бир йўла оширилиши муносабати билан фуқароларнинг СССР давлат суғурта идоралари билан тузган узоқ муддатли шартномалари асосида тўплаган пул жамғармаларини ҳимоя қилиш мақсадида **қарор қиламан:**

1. СССР Вазирлар маҳкамасининг СССР давлат суғурта идоралари билан тузилган ва 1991 йил 1 мартда амал қилган узоқ муддатли шартномалар бўйича фуқароларнинг суғурта бадаллари жамғармаси тарзидаги пулларни қадрсизланишидан кўрадиган зарарларини қоплаш ҳақидаги таклифи қабул қилинсин, уларни бир йўла қайта баҳолаш кўзда тутилсин.

Компенсация СССР Президентининг «Чакана нархлар бир йўла оширилиши муносабати билан пул жамғармалари қадрсизланишидан кўриладиган зарарни аҳолига тўлаш тўғрисида»ги 1991 йил 22 март фармони (СССР халқ депутатлари съезди ва СССР Олий Кенгашининг ахборотномаси, 1991 йил, 13-сон, 391-модда)да кўзда тутилган шартларга мувофиқ тўлансин.

2. СССР Молия вазирлиги фуқароларнинг СССР давлат суғурта идоралари билан узоқ муддатли шартнома асосида тўплаган пул маблағларини бир йўла қайта баҳолаш муносабати билан компенсация тўлаш тартибини ишлаб чиқсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 6 май.

КЕНГАШГАНГА КЕНГ ДУНЁ

Республика Олий Кенгашида тажриба алмашув

Аввал бошданоқ айтиб қўя қолайлик: республика Олий Кенгашида халқ депутатларининг турфа масалаларга бағишланган анжуманларини ўтказиб туриш анъанага айланиб қолди. Халқимизда яхши гап бор — «Кенгашганга кенг дунё». Маслаҳатлашган ютқазмайди. Яқин-яқинда депутатлар қонунчилик фаолиятининг республикамизга хос хусусиятларини таҳлил этишган, ёш маҳбусларнинг ижтимоий муҳофазаланиши хусусида қизғин фикр-мулоҳазаларини баён этишган, тавсиялар тайёрлашган бўлса, энди маҳаллий советларнинг асосий бўғини — доимий комиссиялар фаолияти муҳокама мавзуи қилиб олинди.

Бу бежиз эмас. Жамият жамият бўлибдики, маърифат ва маданият — тараққиёт гултожи. Республика Олий Кенгашининг Фан, халқ таълими ва маданий меросни асраш ҳамда Миллатлараро муносабатлар, тил ва маданият масалалари комитетларининг ушбу семинар-кенгашни ўтказиш ҳақидаги таклифи якдил қўллаб қувватланганлиги боиси ҳам шундан.

Хўш, ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-молиявий танглик кучайиб бораётган ҳозирги мураккаб шароитда бу соҳадаги аҳволдан қониқса бўладими? Халқ депутатлари маҳаллий советларининг ушбу комиссиялари раислари масала муҳокамасига киришар эканлар, турли фикр-мулоҳазалар айтилди. Ватанимиз, республикамиз, хорижий мамлакатлар ҳаётидан қизиқарли мисоллар, далил ва рақамлар келтирилди. Иш шуниси билан мураккабки, бу соҳаларга кейинги йилларда ажратилаётган сармоянинг тобора баракаси учиб бораяпти, уларга қолдиқ принципи асосида маблағ ажратилаётир.

Натижа нима бўлди? Мамлакатимиз кейинги йилларда олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш нуфузини тобора йўқотиб бормоқда. Айрим республикалар маориф учун сарф-харажатини кўпайтираётган бир шароитда Ўзбекистонда бунинг акси рўй бераётир. Бизда ҳар бир мактаб ўқувчиси учун сарфланадиган маблағ ҳам умумиттифоқ ўртача кўрсаткичдан анча кам. Республика бюджетининг салкам бир фоизгина маданиятга сарфланаётганлиги, мактабларнинг асосий қисмида икки, ҳатто уч сменада машғулот ўтказилаётганлиги, минглаб мактаб ва боғчалар авария ҳолатида эканлиги билан келишиш мумкинми? Қишин-ёзин иситилмай, совутилмай қулф уриб қўйиладиган кутубхоналаргаку ўрганиб қолдик.

Аммо эътироф этиш керакки, маориф ва маданият ходимлари, ўқувчи ва талабаларни бозор иқтисодиёти ҳамлалари-ю кучайиб бораётган ваҳималаридан муҳофазалаш сари қўйилган дастлабки қадамлар умидбахшдир. Бошланғич синф ўқувчиларини овқатлантириш, ўқитувчилар, маданият ходимларининг иш ҳақини ошириш, кўп болали оналар, студентларга кўрсатилган меҳрмурувват ҳар қанча таҳсинга лойиқ. Аммо ҳозирги танг ва оғир аҳволда бу саъй-ҳаракатлар вазиятни ижобий томонга ўзгартириш учун етарлимикин? Ҳамма гап ана шуида.

— Бундан буён халқ таълими ва маданият тармоқларининг маҳаллий советлар қарамоғига бутунлай ўтиши тегишли доимий комиссиялар зиммасига катта масъулият юклайди, — дейди республика Олий Кенгаши Фан, халқ таълими ва маданий меросни асраш комитети раисининг ўринбосари Алижон Қўчқоров. — Энди бюджет таъминотидан тортиб, ускуна ва жиҳозларга бўлган эҳтиёжни қондиришгача ҳамма-ҳамма масалалар қуйида ҳал қилиниши лозим.

Ана шундай кенг кўламли ишни адо этиш учун маҳаллий советлар ўзларида керагича куч-қудрат топа оладиларми? Умуман тегишли доимий комиссиялар бу соҳаларни ўпирилишдан олиб чиқиш учун нималарга таяниб иш олиб боришлари мумкин? Хоразм вилояти, Қўқон шаҳри ҳамда Ильич район халқ депутатлари советлари доимий комиссияларининг раислари Ойхоним Раҳимбоева, Шукрулло Ҳошимов, Норбўта Турсунмуродовлар кўпчилик эътиборига ҳавола этган тажрибалар эътиборга моликдир. Хоразм вилояти совети доимий комиссияси Қўшкўпир районидаги А. Қурбонов номли колхознинг умумхалқ ҳашари усули билан янги мактаблар қуриш ташаббусини кўриб чиқиб оқ фотиҳа берганига ҳали кўп бўлгани йўқ. Аммо янгилик қисқа муддатда кенг қанот ёзди. Кейинги икки-уч йил мобайнида ана шу усул билан ўнга яқин мактаб бинолари тикланди.

Қўқон шаҳрида эса тарихий ёдгорликларни таъмирлаш, кўча, билим юртлари, корхона ва муассасаларнинг номланишини тартибга солиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Ильич районида ўқитувчиларга табақалаштириб ҳақ тўланаётганлиги, ички имкониятлар эвазига ўқитувчилар фонди ташкил этилганлиги доимий комиссия фаолияти самарасидир.

Анжуманда ҳиссиётларининг жунбушга келишини ҳам, мулоқотларнинг сокинлашувини ҳам кузатдик. Гарчанд тегишли вазирликлар вакилларининг чиқишларидан кейин йиғин муайян вақт ўқитувчиларнинг август конференцияси ёки клуб мудирларининг йиғинини эслатган бўлса ҳам, асосий масалалар бўйича жуда кўп таклифлар, мулоҳазалар айтилди. Ўқитувчи ва маданият ходимининг обрўэътибори, нуфузини оширишдан тортиб тарихий обидаларни таъмирлаш учун ҳамма шаҳарларда ҳам махсус жамоалар ташкил этиш бугунги куннинг талабидир. Вилоят, шаҳар, район советларида маданий меросимизни авайлаб асраш бўйича муайян йилларга мўлжалланган махсус дастур тузилса айни муддао бўлар эди. Барча ўқув-тарбия дастурлари, дарсликларни ўзбек халқининг бой тарихий ва маданий меросини инобатга олган ҳолда қайта ишлаб нашр этишни тезлаштиришга нима ҳалақит бераяпти? Кўриниб турибдики, маҳаллий советлар — халқ таълими ва маданият масалалари бўйича доимий комиссиялар астойдил шуғулланишлари, ўз таъсир кучларидан фойдаланишлари лозим бўлган ишлар кўп. Бунинг учун бот-бот маслаҳатлашиб туриш, ташаббус ва тажрибаларни ўртоқлашишга нима етсин!

Кенгаш сўнггида анжуман ҳайъатига хат тушди. Унда шундай деб ёзилган эди. «Кенгаш айни кўнглимиздаги иш бўлди. Бизни қийнаётган жуда кўп саволларга жавоб топгандек бўлдик. Ана шундай йиғин вақти-вақти билан ўтказилиб турилишини истардик.

Халқ депутатлари Қарши шаҳар совети халқ таълими ва маданият ишлари доимий комиссияси раиси Ишим Зоиров».

Бу фикрга бемалол қўшилиш мумкин.

М. САЛОҲИДДИНОВ.

ТАЪЗИЯНОМАЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВГА ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РАИСИ М. И. ИБРОҲИМОВГА

Ҳурматли ўртоқлар! Ўзбек халқи бошига тушган табиий офат, Жигаристон қишлоғида сел келиши ва кўчки натижасида 56 киши фожиали ҳалок бўлганлиги тўғрисидаги хабарни эшитиб, қалбларимиз чуқур қайғуга тўлди. Ҳалок бўлганларнинг оилаларига самимий ҳамдардлик ва таъзия билдирамиз. Табиий офат жабрдийдаларининг қайғуларига Ўзбекистон меҳнаткашлари билан биргаликда шерикмиз.

СССР Олий Кенгашининг раиси А. И. ЛУКЬЯНОВ
Иттифоқ Кенгашининг раиси И. Д. ЛАПТЕВ
Миллатлар Кенгашининг раиси Р. Н. НИШОНОВ

* * *

ТОШКЕНТ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВГА

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич! Қирғизистон Республикаси халқи ва шахсан ўз номимдан табиий офат — Жигаристон қишлоғида кўчки натижасида одамлар кўплаб қурбон бўлганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлигимизни қабул қилгайсиз. Биз дардингизга шерикмиз, Ўзбекистон халқига барча зарур ёрдам ва мадад беришга тайёрмиз.

Сизга самимият билан!

Қирғизистон Республикаси Президенти

Асқар АКАЕВ

ВИЛОЯТ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

ҚАРШИ («Халқ сўзи» мухбири хабар қилади). Кеча бу ерда халқ депутатлари Қашқадарё вилоят советининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди. Йиғин қатнашчилари Ангрендаги Жигаристон қўрғонида рўй берган табиий офат қурбонлари хотирасига ўринларидан туриб бир дақиқа сукут сақладилар.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. А. Р. Отажонов бошқа ишга ўтиши муносабати билан вилоят советининг раиси вазифасидан озод қилинди. Қашқадарё вилоят партия комитетининг биринчи котиби Т. П. Хидиров халқ депутатлари вилоят советининг раиси этиб сайланди. Халқ депутатлари Қамаши район совети раиси бўлиб ишлаб турган Т. М. Каримов Қашқадарё вилоят ижроия комитетининг раиси этиб сайланди.

Сессияда Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов нутқ сўзлади.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг

ФАРМОНЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ МЕҲНАТ ВА ИЖТИМОИЙ МАСАЛАЛАР КОМИТЕТИНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МЕҲНАТ ВАЗИРЛИГИГА АЙЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Республиканинг нуфус хусусиятларига алоқадор муаммоларни ҳал этишга, меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланишга, аҳолини кўпроқ иш билан банд қилиш ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоялашга ниҳоятда муҳим аҳамият бериб:

1. Ўзбекистон ССР давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитети Ўзбекистон ССР Меҳнат вазирлигига айлантирилсин, унинг зиммасига республика ҳудудида юқорида кўрсатилган фаолият билан боғлиқ масалаларни рўёбга чиқариш вазифаси юклатилсин.

2. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси (ўртоқ Б. С. Ҳамидов) бир ойлик муддатда мазкур вазирликнинг тузилиши тўғрисидаги низом ва таклифни тайёрласин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти — **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1991 йил 5 май.

* * *

ЎЗБЕКИСТОН ССР ЕНГИЛ САНОАТ ВАЗИРЛИГИ НЕГИЗИДА ЕНГИЛ САНОАТ МОЛЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ УЮШМАСИ (ЎЗБЕКИСТОН ЕНГИЛ САНОАТИ УЮШМАСИ) ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Жумҳурият енгил саноат бирлашмалари ва корхоналарининг мустақиллигини кенгайтириш, бозор муносабатлари шароитида уларнинг иши ҳамда Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги қонун амал қилиши самарадорлигини ошириш мақсадида, шунингдек муассис ташкилотларнинг таклифлари ҳисобга олиниб:

1. Жумҳурият Енгил саноат вазирлиги негизида енгил саноат молларни ишлаб чиқарадиган Ўзбекистон давлат уюшмаси (Ўзбекистон енгил саноати уюшмаси) тузилсин, унинг таркибига қуйидагилар киритилсин:

тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган «Ўзбектўқимачи» Ўзбекистон давлат концерни;

тикувчилик ва трикотаж буюмлари ишлаб чиқарадиган «Ўзбеккийим» Ўзбекистон давлат концерни;

чарм-пойабзал саноати маҳсулотларини ишлаб чиқарадиган «Ўзбекпойабзал» Ўзбекистон давлат концерни;

чинни буюмлар ишлаб чиқарадиган «Ўзбекистон чинниси» Ўзбекистон давлат концерни;

юқорида санаб ўтилган концернлар тузилмасига кирмаган ва умумтармоқ вазифаларини бажарадиган бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлар.

2. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси (ўртоқ Ў. К. Исмоилов) ушбу фармонни амалга оширишга доир ташкилий чораларни кўзда тутувчи тегишли қарорни тайёрласин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти — **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1991 йил 6 май.

«Халқ сўзи»нинг Жигаристондаги мухбирлар қўналғасидан

ТОШ ТУШГАН ЖОЙИНИГИНА ЭЗМАЙДИ

Ангрен кўмир кони ҳақида кўплар эшитгандирлару аммо шаҳар чеккасида Жигаристон дея аталмиш кончилар посёлкаси борлиги ҳаммага ҳам аёнмасди. Қаердан ҳам билайлик энди, ахир бу мўъжазгина қишлоқча ҳатто республика харитасида ҳам белгиланмаган бўлса...

Бугун бошига оғир кулфат, беҳад мусибат тушган Жигаристонни бутун дунё билади. Бугун бу ном Тожикистоннинг Шарораси, Арманистоннинг Спитаки, Гуржистоннинг Чиатураси сингари жаҳондаги барча тилларда руҳий безовталик, қайғу-алам, ҳасрату ҳамдардлик билан такрорланмоқда. 1991 йил 4 майнинг саҳарги бир неча дақиқаси қишлоқни оламга танитди.

О, Жигаристон, Жигаристоним, оламга танилмасанг ҳам майли эди-я! Ўз ташвишу қувончларинг, тўю томошаларинг, тирикчилигу муаммоларинг билан андармон бўлиб юравермасмидинг... Эҳ, афсус, минг афсус!

КЎРГАНУ ЭШИТГАНЛАРИМИЗ

Тоғ этагидаги кончилар посёлкаси ҳеч қачон бунчалик гавжум бўлмаган. Эгри-бугри, тор кўчалар одамлару транспорт воситаларига лиқ тўла. Аммо бу ерда катта шаҳарлардагидек шовқин-сурон йўқ, йўловчилар ҳам, машиналар ҳам деярли унсиз ҳаракат қилишади.

Посёлкада маҳаллий аҳолидан кўра фалокат туфайли ёрдамга келган ёш-яланг, биродарларига ҳамдардлик изҳор қилишдек инсонийлик бурчи шу ёқларга чорлаган кексалар бир неча ҳисса кўп. Биз ҳам юзига ғам соя солган кишилар қатори қишлоқнинг фожиа содир бўлган қаноти сари йўл олдик.

Кўчки босган ердамиз. Милиционер «Нарига ўтманглар, у ёқ мозор» дея аста огоҳлантирди. Сукутдамиз. Кечагина бу ҳовлилар қора-қура болакайларнинг шўх қийқириқлари, уларга дакки бераётган момоларнинг беозор овозларию йигитларнинг салворли қадам товушларига тўла эмасмиди? Ҳар тонг хўрозлар қичқириб, чавандозига интиқ тулпорлар безовта кишнамасмиди? Келинчаклар соғаётган сут ҳиди димоқларни қитиқламасмиди?

Ё раббий, қаршимизда жамоа биродарлик қабристонига — «Хотира хиёбони»га айлантиришга қарор қилган улкан тупроқ уюми турарди. Бу тепалик остида юртга тинчликомонлик тилаб, эртанги кунидан умидвор уйқуга кетган мўйсафидлар, набира тўйи ташвишларини ўйлай-ўйлай тонг саҳарга бориб кўзи илинган момолар, бешик қучоқлаган келинлар, висол оқшоми қисқалигидан нолиган ошиқ-маъшуқлар, той бўлиб кишнолмаган тойчоқлар, қўғирчоғини қучоқлаган жажжи қизалоқлар ётганига ишонгинг келмайди...

Фалокат қандай содир бўлди? Ҳақотини олдини олиш мумкин эмасди? Суҳбатдошлардан ана шу саволларга жавоб излaдик.

Қўчқор АБДУРАҲМОНОВ, кўмир кони ишчиси:

— Ишдан эрта билан соат 6 ларда қайтдим. Ҳовлида куйманиб юрган эдим, неварам инжиқлик қилди. Кўтариб кўчага чиқдим. Орқамдан келин чиққан экан. «Дада, тупроқ кўчди, тамом бўлди» — деди ғайритабиий овоз билан. Шундагина қаршимиздаги Жигаристон сойи томон назар ташладим. Кўчки пастликдаги хонадонларни кўмиб улгурган, сойдан ўтиб бериги қирғоқ томон ўрлаб келар, атроф чанг-тўзонга кўмилганди.

Абдумутал АЛИҚУЛОВ, халқ депутатлари Ангрен шаҳар со-

(Давоми 3-бетда).

БУХОРОДА БЎРОН

БУХОРО, 7 май. (ЎзТАГ мухбири И. Сафаров). Май ойининг дастлабки кунларида табиат бухороликларни яна бир синовга дучор қилди. Уч кун давом этган бўрон вилоятдаги қишлоқ хўжалик экинларига, боғ ва токзорларига жиддий шикаст етказди.

Дастлабки маълумотларга қараганда, 21 минг гектардан ортиқ майдондаги экинлар шикастланди. 9 минг гектар токзорларга, яна 6 минг гектар мевазор боғларга зарар етди. Ромитан, Олот, Свердлов, Қоракўл, Пешку, Шофиркон ва Ғиждувон районларида бўрон айниқса кучли бўлди. Қумлоқ ерлардаги ғўзага кўпроқ шикаст етди.

Бўрон тиниши биланоқ ҳамма жойда экинларни қутқариш ва тиклаш ишлари бошланди. Зарур техника, одамлар иш бошлади.

Давлат суғуртаси ходимлари жойларда бўрон етказган зарар ҳажмини аниқламоқдалар.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қонуни

ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ТЎҒРИСИДА

Ушбу қонун умумий фойдаланишдаги темир йўл транспорти (бундан буён темир йўл транспорти деб юритилади) фаолиятининг иқтисодий, ҳуқуқий ва ташкилий асосларини, унинг мамлакат халқ хўжалигидаги ўрни ва аҳамиятини белгилайди, унинг давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари билан, йўловчилар, юк жўнатувчилар ва қабул қилувчилар билан ўзаро муносабатларини тартибга солади.

1-модда. Темир йўл транспорти мамлакат халқ хўжалиги тизимида

Темир йўл транспорти мамлакат транспорт тизимининг асосини ташкил этади ҳамда аҳолининг ва халқ хўжалигининг юк ташишга, ички ва халқаро темир йўл қатновидаги хизматларга бўлган эҳтиёжлари ўз вақтида, тўла-тўкис ва сифатли қондирилишини таъминлаш лозим.

Темир йўл транспорти умумиттифоқ мулкидир.

Темир йўл транспортининг мамлакат халқ хўжалиги учун муҳимлиги уни илдам ривожлантириш, унинг ҳаракат составига, моддий-техникавий, ёқилғи-энергетика ресурсларига ва ишчилар таъминоти тизими учун зарур молларга бўлган асосий эҳтиёжларини марказлаштирилган тарзда қондириш зарурлигини олдиндан белгилаб боради.

2-модда. Темир йўл транспортини бошқариш ва унинг таркиби

Юк ташиш жараёнини бошқариш, темир йўл транспорти корхоналари, ташкилотлари ва муассасалари фаолиятига раҳбарлик қилиш марказлаштирилган тарзда уюштирилади ва СССР Темир йўл вазирлигининг танҳо ваколатидир.

Темир йўл транспортининг таркибига давлатнинг иттифоқ корхоналари — темир йўллар, шунингдек унинг фаолиятини ва ривожланишини таъминлайдиган саноат, қурилиш, савдо ва таъминот корхоналари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, илмий-тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ташкилотлари, метрополитенлар ва бошқа ташкилотлар киради.

Темир йўллар таркибида темир йўлларнинг бўлимлари, темир йўл транспортининг асосий ва кўмакчи фаолиятида банд бўлган бошқа корхоналар ва ташкилотлар бўлади.

Темир йўлларни барпо этиш, қайта қуриш ва тугатиш, унинг чегараларини ўзгартириш СССР ҳукумати томонидан СССРнинг амалдаги қонунларига мувофиқ белгиланган тартибда ўтказилади.

Йўловчиларга, юк жўнатувчи ва қабул қилиб олувчиларга хизмат қилиш, темир йўл транспортида фаолиятнинг бошқа турларини амалга ошириш учун кичик, ижара, қўшма, кооператив ва акциячилик корхоналари, концернлар ва уюшмалар, шунингдек тижорат банклари, суғурта компаниялари, мол ва фонд биржалари ташкил этилиши мумкин.

3-модда. Темир йўл транспортининг фаолиятини тартибга солувчи қонунлар ва меъёрий ҳужжатлар

Темир йўл транспортининг фаолияти билан боғлиқ муносабатлар ушбу қонун билан, ССР Иттифоқининг бошқа қонун ҳужжатлари ва шуларга мувофиқ чиқариладиган СССР Темир йўллар устави билан тартибга солинади.

Юк ташиш, темир йўл транспорти воситаларидан фойдаланиш, ҳаракат хавфсизлиги, тартибни муҳофаза қилиш, транспортнинг бошқа турлари томонидан темир йўл изларининг кесиб ўтилиши, ёнғин хавфсизлиги ва санитария қоидаларини белгиловчи меъёрий ҳужжатлар ҳамма темир йўлларда ва метрополитенларда амал қилади ҳамда темир йўл транспорти хизматидан фойдаланувчи корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва фуқаролар учун мажбурийдир. Мазкур ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби СССР ҳукумати томонидан белгиланади.

«СССРдаги корхоналар тўғрисида»ги СССР қонунини темир йўл транспорти корхоналарига қўлланиш хусусиятлари ушбу қонун билан ва СССР ҳукуматининг шу қонун асосида чиқарадиган ҳужжатлари билан белгиланади.

4-модда. Темир йўл транспортининг мол-мулки

Темир йўл транспорти корхоналарига бириктириб қўйилган мол-мулк тўла хўжалик юритиш ҳуқуқи билан мазкур корхоналарникидир. Темир йўл транспорти корхоналари бу ҳуқуқни амалга оширар эканлар, мазкур мол-мулкка эгалик қиладилар, ундан фойдаланадилар ва уни тасарруф этадилар ҳамда мазкур мол-мулкка нисбатан ССР Иттифоқи қонунларига зид келмайдиган ҳар қандай ҳаракатларни ўз ихтиёрлари билан қилаверадилар. Агар ССР Иттифоқи қонун ҳужжатларида бошқача тартиб кўзда тутилган бўлмаса, мулк ҳуқуқи тўғрисидаги қоидалар тўла хўжалик юритиш ҳуқуқига нисбатан қўлланилаверади.

Темир йўл транспортининг Давлат бюджетида турувчи муассасалари (ташкилотлари)га бириктирилган мол-мулк уларнинг оператив бошқарувида бўлади.

5-модда. Темир йўл транспортининг ерлари

ССР Иттифоқи ва Иттифоқдош республикаларнинг Ер тўғрисидаги қонун асосларига биноан темир йўл транспортининг фойдаланиши учун берилиб қўйилган ерлар унинг ерларидир. Темир йўл излари ва станциялари (шу жумладан ажратилган минтақа), шунингдек ихота ва мустаҳкамлагич дарахтзорлари, темир йўлларни ишлатиш ва қайта қуриш учун зарур бўлган иморатлар, бинолар, иншоотлар ва бошқа объектлар учун бериб қўйилган ерлар темир йўл транспортининг ерлари жумласига киради.

Темир йўл транспортининг ерлари тегишли санитария ҳолатида сақланиши лозим.

Ажратилган минтақа темир йўл транспортининг темир йўл изларига туташ ерларидир.

Темир йўл транспортига бериб қўйиладиган ер участкаларининг, шу жумладан ажратилган минтақанинг миқдорлари белгиланган тартибда тасдиқланган меъёрлар билан ва лойиҳа-смета ҳужжатлари билан белгиланади, участкаларни ажратиш эса уларни ўзлаштириш навбатини эътиборга олиб амалга оширилади.

6-модда. Темир йўл транспортининг қўриқланадиган зоналари

Ўпирилишлар, кўчкилар содир бўладиган, йўллар ювилиб кетадиган, тез-тез сел бўлиб турадиган ва бошқа хавфли таъсирлар бўладиган районларда жойлашган темир йўллардан, қурилмалар ва темир йўл транспортининг бошқа иншоотларидан меъёрий фойдаланишни таъминлаш мақсадида қўриқланадиган зоналар белгиланиши мумкин.

Қўриқланадиган зоналарни, уларнинг миқдорлари ва шу мақсадлар учун ажратилган ерлардан фойдаланиш тартибларини белгилаш қоидаси СССР ҳукумати томонидан белгилаб берилади.

7-модда. Темир йўл транспортидаги тарифлар

Юк, йўловчи, почта ва багажни темир йўл транспортида ташиш тарифлари СССР қонунларига биноан белгиланади.

Темир йўл транспортидаги тарифлар даражаси ташиш, солиқ тўлаш, бошқа тўловларни тўлаш ҳамда темир йўл транспортида истеъмол қилинадиган маҳсулот нархининг ўзгариши учун бўладиган иқтисодий асосланган чақимларни ҳисобга олиб белгиланади.

Юк эгаларининг талабига биноан бажариладиган ва тарифларда кўзда тутилмаган ишлар ҳамда хизматларнинг ҳақини улар шартнома асосида тўлайдилар.

8-модда. Темир йўл транспортининг асосий иқтисодий фаолияти

Темир йўл транспорти корхоналари ўз фаолиятини хўжалик ҳисоби қоидаларига мувофиқ амалга оширадилар.

Юклар давлат буюртмалари, юк жўнатувчиларнинг берган буюртмалари ва темир йўлнинг юк ўтказиш имкониятларига асосланиб ишлаб чиқиладиган ва темир йўл бошқармалари томонидан тасдиқланадиган режалар асосида ташилади.

Темир йўлларнинг юк ташишдан оладиган даромадлари уларнинг юк ташиш жараёнига қўшган аниқ улуши ҳисобга олиниб белгиланади.

Темир йўллар ҳамда юк ташиш жараёнлари билан боғлиқ бўлган бошқа темир йўл транспорти корхоналарининг ўзаро иқтисодий муносабатлари шартнома негизида ўрнатилиши мумкин ва СССР Темир йўл вазирлиги томонидан бошқариб турилади.

Илмий-тадқиқот ишларини ва тажриба-конструкторлик ишланмаларини пул билан таъминлаш, умумиттифоқ халқ хўжалиги вазифаларини бажариш билан боғлиқ магистрал йўллар (шу жумладан ижтимоий соҳа иншоотлари, жумладан ногиронларга хизмат қилиш учун қулайлаштириш) қурилиши ва реконструкция қилиш, темир йўл транспорти саноат корхоналари қуриш ва реконструкция қилиш, вагонлар ва контейнерларни сотиб олиш, зарар кўриши режалаштирилган темир йўл бошқармаларига дотация бериш, соғлиқни сақлаш ҳамда маориф муассасаларини қуриш ва уларни сақлаб туриш иттифоқ бюджети, манфаатдор жумҳуриятлар, корхоналар ва ташкилотлар маблағи ҳисобига амалга оширилади.

СССР Темир йўл вазирлигида умумтармоқ вазифаларини ҳал қилиш учун темир йўл бошқармалари билан келишилган ҳолда марказлаштирилган жамғармалар ва заҳиралар барпо этилиши мумкин.

9-модда. Темир йўл транспортидаги хавфсизлик

Темир йўл транспорти фуқароларнинг ҳаёти ва сиҳат-саломатлиги хавфсизлигини, поездлар ҳаракати хавфсизлиги, атроф муҳитни муҳофаза қилишни таъминлашга мажбур.

Ҳаракат состави, йўл қурилиши ҳамда темир йўл транспортига етказиб бериладиган бошқа техника воситалари хавфсизлик, меҳнатни муҳофаза қилиш ҳамда давлат стандартлар комитети белгилаган экологик софлик талабларига мос келиши ва буни тасдиқлайдиган сертификатга эга бўлиши лозим.

Поездлар ҳаракати хавфсизлигини бевосита таъминлайдиган ходимлар мансаб бурчларини сифатли бажариш учун зарур бўлган тегишли касб тайёргарлигига эга бўлишлари ва соғлом бўлишлари лозим.

Поездлар ҳаракат қиладиган, поездлар маневри ва юк ортиш-тушириш ишлари амалга ошириладиган станциялар, корхоналар ва темир йўллар ҳудуди хатарли зона ҳисобланади. Бундай зоналарда фуқароларнинг хизмат заруратисиз юриши тақиқланади. Хатарли зонада бўлиш ва унда ишларни бажариш, темир йўлни кесиб ўтиш қоидаларини СССР Темир йўл вазирлиги манфаатдор ташкилотларнинг таклифларини ҳисобга олиб белгилайди.

Умумий фойдаланишдаги темир йўллар ва иншоотлар яқинида портловчи, осон ёниб кетадиган, радиоактив, заҳарли ва заҳарловчи моддаларни ишлаб чиқариш, сақлаш, ортиш, ташиш ва тушириш билан боғлиқ иншоотлар жойлаштирилишига йўл қўйилмайди. Бундай иншоотлардан темир йўллар ва унинг иншоотларигача бўлган энг кам масофа, шунингдек темир йўллар, қувурлар, алоқа ва электр линиялари ва бошқа коммуникациялар билан кесишадиган жойлар СССР Темир йўл вазирлиги билан келишилган тегишли қурилиш меъёрлари ва қоидалари асосида белгилаб қўйилади.

Портлайдиган, осон ёниб кетадиган, радиоактив, заҳарли ва бошқа хавфли юкларни жўнатадиган ва оладиган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар уларни ташиш хавфсизлигига кафолат беришлари, авария вазиятини тугатиш ҳамда бу юкларни ташиш чоғида авария юз берган тақдирда унинг оқибатларини тугатиш учун зарур воситалари ва тезкор бўлинмалари бўлиши шарт.

СССР ҳукумати тасдиқлайдиган рўйхатдаги хавфли юкларни бутун маршрутда юк жўнатувчилар ёки олувчилар қўриқлайдилар ва кузатиб борадилар.

10-модда. Темир йўл транспортидаги юклар ва иншоотларни қўриқлаш

Темир йўл транспорти корхоналари йўлда ва темир йўл станцияларида юклар ва багажнинг сақланишини таъминлайди.

Темир йўл транспорти иншоотлари ва юкларни қўриқлашни, шунингдек ёнғинга қарши профилактика ишларини бажаришни ва темир йўл транспортидаги ёнғинни ўчиришни СССР Темир йўл вазирлиги ҳарбийлаштирилган соқчилиги амалга оширади. Ҳарбийлаштирилган соқчилик ходимлари хизмат бурчларини бажариш чоғида милиция ходимлари билан баравар ҳуқуқий ҳимоя қилинадилар.

Темир йўл транспортининг энг муҳим иншоотларини ва махсус юкларни СССР Ички ишлар вазирлиги ички қўшинларининг бўлинмалари қўриқлайди. Бундай иншоотлар ва юклар рўйхатини СССР ҳукумати белгилаб беради.

Темир йўл транспортида жамоат тартибини сақлашни, жиноятчиликка қарши курашни, ёнғинга қарши назоратни транспортдаги ички ишлар органлари милициянинг ҳудудий бўлинмалари темир йўл транспорти корхоналари ва ташкилотлари билан биргаликда таъминлайдилар.

11-модда. Фавқулодда ҳолатларда темир йўл транспорти ишини ташкил этиш

Темир йўл транспорти корхоналари, ташкилотлари ва муассасалари темир йўл транспорти ишини бузган табиий ҳодисалар ва авариялар оқибатларини тугатиш юзасидан шошилинч чораларни кўрадилар.

Республика ва маҳаллий бошқарув идоралари, транспортдаги ички ишлар органлари, милициянинг ҳудудий бўлинмалари, СССР Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинлари, СССР Қуролли Кучларининг бўлинмалари одамларнинг ҳаёти ёки саломатлигига, ҳаракат хавфсизлигига ва юкларнинг омон сақланишига хавф солган авариялар, табиий ҳолатлар (тупроқ сурилиши, сув тошқини, ёнғин ва бошқалар) оқибатларини тугатишда темир йўл транспортига ёрдам берадилар.

Транспортнинг тўсқинликсиз ва хавф-хатарсиз ишлашига хавф соладиган транспорт коммуникацияларини атайлаб тўсиб қўйиш ва бошқа ғайриқонуний ҳаракатлар натижасида темир йўл транспортига етказилган зарарни транспорт корхоналарига, муассасаларига ва ташкилотларига айбдор шахслар қонунда белгиланган тартибда тўлайдилар, шунингдек агар давлат ҳокимияти маҳаллий идоралари транспорт коммуникацияларини атайлаб тўсиб қўйишнинг олдини олиш ва чек қўйиш учун зарур чораларни кўрмаган тақдирда шу идоралар ҳам тўлайдилар.

12-модда. Темир йўл транспорти ходимларининг меҳнат муносабатлари ва интизоми

Темир йўл транспорти ходимларининг меҳнат муносабатлари ва интизоми ССР Иттифоқи ва республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари билан, бошқа қонун ҳужжатлари, СССР Темир йўл транспорти ходимларининг имтизоми тўғрисидаги тегишли касаба уюшмаси билан келишилган ва СССР ҳукумати тасдиқлаган низом билан тартибга солинади.

Поездлар ҳаракати билан бевосита боғлиқ бўлган темир йўл транспорти ходимлари айрим тоифаларининг меҳнат шароитлари, ижтимоий-маиший ва уй-жой таъминоти, иш вақти ва дам олиш вақти тартиби хусусиятлари ССР Иттифоқининг амалдаги қонунларига биноан СССР Темир йўл вазирлиги томонидан тегишли касаба уюшмаси билан келишилиб белгиланади.

Темир йўл транспорти корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларининг ходимлари меҳнатда майиб бўлиши ёки касб касаллигига чалиниши оқибатида шу тармоқдаги бошқа ишга ўтказилганда ёки халқ хўжалигининг бошқа тармоқларига ўтганида уларнинг темир йўл транспортида бепул юриш ҳуқуқи, пенсия таъминотидаги имтиёзлари ва темир йўл транспорти ходимлари учун қонунда белгиланган бошқа имтиёзлари сақланиб қолади.

Темир йўл транспорти ходимлари ўзларининг меҳнат ҳуқуқлари бузилган тақдирда ҳимоя сўраб судга мурожаат қилишга ҳақлидирлар.

Жамоа меҳнат низолари (можаролари) чиққан тақдирда СССР Темир йўл вазирлиги тегишли касаба уюшмаси билан биргаликда «Жамоа меҳнат низолари (можаролари)ни ҳал этиш тартиби тўғрисида»ги СССР қонуни асосида меҳнат жамоалари ўзларининг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоя этилишини сўраб СССР Президентига ёки СССР Бош вазирига мурожаат этишларидан аввал бу низолар (можаролар)ни бартараф этиш учун зарур чораларни кўришлари лозим.

13-модда. Темир йўл транспортида хизмат ишини юритиш ва алоқа тили

Темир йўл транспорти корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларида поездлар ҳаракатини таъминлаш, йўловчи ва юк ташиш билан боғлиқ бўлган хизмат ишини юритиш, ҳисоб-китоб, ҳисобот, тижорат ва техника ҳужжатлари, телеграф алоқаси, ҳуқуқий ва илмий-техникавий ахборот, шунингдек хизмат алоқаси рус тилида амалга оширилади.

Темир йўл станцияларида, вокзалларда, поездларда ҳамда йўловчиларга, юк жўнатувчилар ва қабул қилиб олувчиларга хизмат кўрсатадиган бошқа жойларда ахборот ва ойнасўз, шунингдек темир йўл транспорти корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларининг номлари республиканинг давлат тилида ва рус тилида ишлатилади.

14-модда. Темир йўл транспортида ҳисоб-китоб ва ҳисобот вақти

Темир йўл транспортининг юк ташишда бевосита қатнашувчи корхоналари ва ташкилотлари қаерда бўлишидан қатъи назар, уларда юк ташиш жараёнини узлуксиз марказлаштирилган тарзда бошқаришни таъминлаш мақсадида ягона ҳисоб-китоб ва ҳисобот вақти — Москва вақти деб белгиланади.

15-модда. Темир йўл транспортининг иттифоқ, республика ва маҳаллий ҳокимият ҳамда бошқарув идоралари билан ўзаро муносабатлари

Республика ва маҳаллий ҳокимият идоралари, вазирликлари, Давлат комитетлари билан идоралари, жамоат ташкилотлари ва бошқа ташкилотлар темир йўл транспортининг юк ташиш жараёни билан боғлиқ бўлган фаолиятига аралашишга, шунингдек темир йўл транспортининг эксплуатация ходимларини СССР қонунларида кўзда тутилган ҳоллардан ташқари бошқа ишларга жалб этишга ҳақли эмаслар.

Темир йўл транспорти корхоналари ва ташкилотлари ССР Иттифоқи ва республикаларнинг қонунларига биноан Иттифоқ бюджетига, республикаларнинг бюджетларига, мухтор тузилмаларнинг ва маҳаллий советларнинг бюджетларига солиқлар ҳамда бошқа тўловларни тўлайдилар.

Минтақа аҳолисига хизмат қиладиган маҳаллий темир йўл излари, вокзаллар, пиёдалар ўтадиган кўприклар ва ер ости йўллари, йўловчилар турадиган жойлар ва бошқа иншоотлар қурилиши республика ва маҳаллий бюджетлар ҳисобидан ҳамда темир йўлларнинг маблағидан, шунингдек манфаатдор корхона ва ташкилотларнинг ихтиёрий бадаллари ҳисобидан СССР Иттифоқи ва республикаларнинг қонунларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Метрополитенлар қурилишини пул билан таъминлаш ва уларни сақлаш учун етишмаган маблағнинг ўрнини тўлдириш тегишли республикалар ҳамда шаҳарларнинг бюджетлари ҳисобидан амалга оширилади.

ССР Иттифоқи ва республикаларнинг қонунлари асосида айрим тоифа фуқароларга йўловчи поездларида, шу жумладан шаҳар атрофида қатнайдиган поездларда енгил шартлар билан юриш ҳуқуқи берилиши муносабати билан темир йўллар даромадларининг камайган қисми тегишли бюджетлар ҳисобидан темир йўл транспортига берилади.

Темир йўл транспорти таркибига кирувчи метрополитенлар, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, маданият муассасалари ва бошқа ташкилотлар СССР қонунларида белгиланган тартибда республикаларнинг, ўлкалар, вилоятлар, мухтор округлар ва бошқа маъмурий-ҳудудий тузилмаларнинг мулки қилиб топширилиши мумкин.

16-модда. Темир йўл транспортининг ташқи иқтисодий фаолияти

СССР Темир йўл вазирлиги халқаро темир йўл ва аралаш йўл қатновида йўловчи ҳамда юк ташишни ташкил қилиш чоғида ажнабий темир йўллар олдида «Совет темир йўллари» номи билан ҳуқуқий шахс сифатида иш кўради ва йўловчи ҳамда пассажир ташиш соҳасида халқаро битимлар, шартномалар асосида ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширади.

СССР Темир йўл вазирлигида транспорт ва транспорт-экспедиция хизматини кўрсатганлик учун тушадиган валюта миқдоридан белгиланган меъёрлар асосида ҳосил қилинадиган марказлаштирилган валюта жамғармасини вужудга келтиради.

Темир йўл транспорти корхоналари, ташкилотлари ва муассасалари ажнабий давлатларнинг ташкилотлари билан ташқи иқтисодий алоқаларни амалга оширишлари ҳамда белгиланган тартибда маҳсулот (иш-хизмат)-ни экспорт (импорт) қилишлари, валюта ажратмалари жамғармасини вужудга келтиришлари мумкин.

Экспортга маҳсулот юборадиган корхона ва ташкилотлар валюта маблағининг бир қисмини темир йўл транспорти корхоналарига ажратиши мумкин. Бу ажратмаларнинг миқдорлари шартнома асосида белгиланади.

17-модда. Темир йўл транспортининг масъулияти

Темир йўл транспорти корхоналари йўловчини элтиб қўйишдан ва юк жўнатувчининг юкини ташиб беришдан бош тортишга ҳақли эмас, СССР Темир йўллари уставида кўзда тутилган ҳоллар бундан мустаснодир.

Темир йўл траспорти корхоналари ва ташкилотларининг фаолияти катта хавф билан боғлиқ бўлса; улар темир йўлдан фойдаланиш пайтида йўловчининг ҳалок бўлиши ёки сиҳат-саломатлиги шикастланиши оқибатида етган зарар учун СССР қонунларида белгиланган тартибда моддий жавобгар бўлади.

Темир йўл транспорти корхоналарининг юк ва қўл юки ташиш соҳасидаги мажбуриятларни бажармаганлиги ёки тегишли равишда бажармаганлиги учун жавобгарлиги, шунингдек поезд кечикканлиги учун йўловчилар олдидаги жавобгарлиги СССР Темир йўллари уставида белгиланади. Темир йўл транспорти корхоналари ташиш учун қабул қилинган юк ва қўл юки йўқолган, етишмаган ва шикастланган тақдирда бунинг учун, башарти мазкур корхоналар етишмаслик, бузилиш ёки шикастланиш уларнинг айби билан рўй бермаганини исботлай олмаса, ҳақиқий зиён миқдорида жавобгар бўладилар.

Темир йўл транспорти ССР Иттифоқи қонунларига биноан атроф муҳитга етказган зарари учун жавобгар бўлади.

18-модда. Темир йўл транспортида йўловчиларни, қўл юки ва юкларни суғурта қилиш

Темир йўл транспортидан фойдаланиш чоғида йўловчилар СССР қонунларида белгиланган тартибда давлат томонидан мажбурий суғурта қилинадилар.

Темир йўл транспортида мажбурий давлат суғуртаси билан бир қаторда йўловчиларни, қўл юки ва юкларни ихтиёрий суғурта қилиш мумкин.

19-модда. Саноат темир йўл транспорти эгаларининг ўзаро алоқаси

Темир йўл транспортининг саноат темир йўл транспортига эга бўлган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар билан муносабатлари, шунингдек шох йўлларни ишлатиш ҳамда умумий фойдаланишдаги изларда уларга қарашли ҳаракат составининг қатнови тартиби ва шартлари СССР Темир йўллари уставида белгилаб қўйилади.

Саноат темир йўл транспортига эга бўлган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар уни ишларни хавф-хатарсиз бажаришни таъминлайдиган даражада ривожлантириш ва сақлашни, ҳаракат составидан самарали фойдаланишни, вагонларнинг сақланишини ва вагонлар бекор туришининг шартномаларда белгиланган меъёрлари бажарилишини амалга оширадилар.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти **М. ГОРБАЧЕВ.**

Москва, Кремль.
1991 йил 15 апрель.

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ СССР ҚОНУНИНИ КУЧГА КИРИТИШ ҲАҚИДА

СССР Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. «Темир йўл транспорти тўғрисида»ги СССР қонуни 1991 йил 1 июлдан, қонуннинг 8-моддаси эса 1992 йил 1 январдан кучга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, СССР темир йўлларининг устави СССР Президенти томонидан тасдиқланади.

3. СССР Вазирлар маҳкамасига 1991 йил 1 октябргача:

СССР ҳукуматининг қарорларини «Темир йўл транспорти тўғрисида»ги СССР қонунига мувофиқлаштириб олиш;

СССР вазирликлари, давлат комитетлари ва идоралари ўзларининг мазкур қонунга зид келадиган меъёрий ҳужжатларини, шу жумладан йўл-йўриқлари ва қоидаларини қайта кўриб чиқиши ва бекор қилишини таъминлаш топширилсин.

4. Республикаларнинг Олий Кенгашларига республикаларнинг қонунларини «Темир йўл транспорти тўғрисида»ги СССР қонунига мувофиқлаштириб олиш тавсия қилинсин.

СССР Олий Кенгашининг раиси **А. ЛУКЬЯНОВ.**

Москва, Кремль.
1991 йил 15 апрель.

СССР Вазирлар маҳкамасининг қарори

СССР Вазирлар маҳкамаси аҳолига тиббий ёрдам кўрсатиш, вирусология муаммолари юзасидан илмий тадқиқотлар ўтказиш ва вирусга қарши дори-дармонлар ишлаб чиқариш билан банд бўлган ходимларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишни таъминлашга доир қарор қабул қилди.

Қарорда 1991 йилнинг 1 майидан ана шу тоифадаги ходимларни улар ўз хизмат вазифаларини бажариш чоғида СПИД касали юққан, шу муносабат билан ногирон бўлиб қолган ёки СПИДдан ўлган тақдирда давлат томонидан мажбурий суғурта қилиш назарда тутилади.

Қарорда юқорида айтиб ўтилган тоифадаги ходимлар иттифоқ бюджетидан ана шу мақсадлар учун СССР вазирликлари ва маҳкамаларига ажратиладиган маблағлар ҳисобидан суғурта қилдирилиши уқтирилади. Аҳолига тиббий ёрдам кўрсатиш, вирусология муаммолари юзасидан илмий тадқиқотлар олиб бориш, вирусга қарши дори-дармонлар ишлаб чиқариш билан шуғулланаётган муассасалар ва ташкилотлар бюджет маблағлари ҳисобидан таъминланадилар. Шунга ўхшаш бошқа муассасалар ва ташкилотларнинг ходимларини уларнинг фаолиятини маблағ билан таъминлаётган вазирликлар, идоралар, корхоналар ва ташкилотларнинг маблағлари ҳисобидан суғурта қилдирилиши, бундай маблағ бўлмаган тақдирда эса ўз маблағлари ҳисобидан суғурта қилдирилиши керак.

Суғурта тўловлари суғурта қилдирилган ҳар бир киши учун йилига 10 тийин ҳисобидан белгиланади. Бу пулларни вазирликлар идоралар, корхоналар ва ташкилотлар СССР давлат суғурта бошқарувига 30 январдан кечикмай ўтказишлари керак. 1991 йил учун суғурта тўловлари 1991 йилнинг 1 июлигача ўтказилиши шарт.

Қарорда СССР давлат суғурта бошқармаси суғурта қилинган ходимга СПИД касали юққанида 2 минг сўм миқдорида суғурта пули тўлаши назарда тутилади. СПИД касали билан оғриш натижасида суғурта қилинган киши ногирон бўлиб қолганида 10 минг сўм олади. У СПИД касалидан вафот этган тақдирда унинг меросхўрларига 20 минг сўм пул тўланади.

СПИД касалига йўлиқиш натижасида суғурта қилинган киши ногирон деб топилиши ёки унинг СПИД хасталигидан ўлиши муносабати билан аввал тўланган суғурта пуллари чиқариб ташланиб, суғурта ҳақи тўланади.

Одам ана шу касалликка йўлиққанлиги, СПИДдан касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолганлиги ёки ундан ўлганлиги аниқланган кундан бошлаб уч йил мобайнида суғурта пулини тўлаш тўғрисида талаб қилиш мумкин.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЁСАТИНИНГ МАЖЛИСИ

6 май куни Кремлда А. И. Лукьянов раислигида СССР Олий Кенгаши раёсатининг мажлиси бўлди.

СССР Президенти ва тўққиз жумҳурият раҳбарларининг мамлакатдаги вазиятни барқарорлаштиришга ва танглики бартараф этишга оид ҳеч кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисидаги қўшма баёноти раёсатнинг диққат марказида турди. Бу ҳужжат катта шов-шувга сабаб бўлганлиги, уни кўпгина жамоат ташкилотлари, касаба уюшмалари, оммавий ҳаракатлар, жамиятимизнинг жуда кенг табақалари қўллаб-қувватлаганлиги мажлисда таъкидлаб ўтилди. СССР Олий Кенгаши раёсати қўшма баёнотни иттифоқ ва жумҳуриятлар раҳбарларининг мамлакатдаги сиёсий ҳамда иқтисодий вазиятни барқарорлаштириш соҳасидаги кучғайратларини бирлаштириш йўлидаги муҳим амалий қадам деб баҳолаб, бу ҳужжатнинг асосий қоидаларини рўёбга чиқариш юзасидан амалий чора-тадбирларни белгилади. Иттифоқ ва жумҳуриятлар қабул қилаётган қонунлар эришилган аҳдлашувларнинг мазмуни ва руҳига тўла-тўкис мувофиқ бўлиши учун СССР Олий Кенгашининг, иттифоқдош жумҳуриятлар Олий Кенгашларининг бундан буёнги бутун фаолиятини баёнот билан чамбарчас боғлаб амалга ошириш зарурлигига эътибор қаратилди. СССР Олий Кенгашининг, Олий Кенгаш комитетлари ва комиссияларининг вазифаси иттифоқ шартномаси тузилишига, СССРнинг янги конституцияси лойиҳасини ишлаб чиқишини жадаллаштиришга фаол кўмаклашишдан иборат эканлиги таъкидланди.

Мажлисда СССР Олий Кенгашининг бешинчи сессияси ишини давом эттириш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди.

Раёсат СССР Олий Кенгаши комитетларининг ва унинг палаталари комиссияларининг ишини такомиллаштиришга доир баъзи масалаларни муҳокама қилди. Қонун чиқарувчилик ишининг сифатини ошириш зарурлигига, жумҳуриятларнинг Олий Кенгашлари билан ўзаро алоқани ва ҳамкорликни кучайтириш, СССР Олий Кенгашини, унинг органларини, СССР халқ депутатларини ахборот билан таъминлашни яхшилаш зарурлигига диққат-эътибор жалб этилди.

СССР қонунлари тўпламларини ва СССР Олий Кенгашининг бошқа ҳужжатларини нашр этиш тўғрисидаги, қабул этилган қонун ҳужжатларини матбуотда, телекўрсатув ва радио орқали тушунтириш ҳақидаги масала кўриб чиқилди. СССР Олий Кенгаши қабул этаётган қонунлар ижрочиларга, СССРнинг барча фуқароларига ўз вақтида етиб бориши учун зарур шароитни яратиш чора-тадбирлари дастурини ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

СССР Олий Кенгашининг раёсати СССР Олий Кенгаши халқаро ишлар комитетининг раиси А. С. Дзасоховнинг Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашда қатнашган мамлакатларнинг парламент ассамблеясини тузиш тўғрисидаги ахборотини тинглаб, маълумот учун қабул этди.

Мажлисда давлат турмушининг бошқа баъзи масалалари ҳам кўриб чиқилди.

(ТАСС).

Иқтидор соҳиблари минбари

ҚИШЛОҚҚА... ЯГОНА БОШҚАРУВ

Жамиятимизда кенг кўламли қайта қуриш, инқилобий янгиланиш жараёни чуқурлашиб бормоқда. Бошқарувдаги таркибий ўзгаришлар, иқтисодий ислоҳот, бозор муносабатларига ўтиш — булар янгиланиш бўғинларидир. Шундай шароитда қишлоқда — бевосита моддий бойлик яратилаётган бўғинда қарор топган шакллар ва шамойиллар сақланиб қола оладими ёки янги шакллар, мутлақо янги ижтимоий-иқтисодий муносабатларга мос тузулмалар вужудга келадими? Жамоа ва давлат хўжаликлари, қишлоқ совети ўзларининг ҳозирги мақомларида ҳудудни ижтимоий-иқтисодий юксалтириш вазифаларини ҳал қила оладиларми? Мулкчилик хилмахиллиги шароитида уларнинг ўзаро муносабатлари қандай тус олади? Ҳозирги ҳолат сақланиб қолган тақдирда улар кишиларнинг меҳнат ва яшаш шароитларини яхшилаш, унумли меҳнат қилишга қобиллигини ошириш, даврга мос одамлар сифатида мужассамлаштириш муаммоларини муваффақиятли ҳал қила биладиларми?

Учқур хаёллар кўнгилни тинчитмайди. Бугунги тўфонли, зиддиятли жараёнлар орасида туриб, эртанги кунни, у қандай бўлиши мумкинлигини кўз олдингга келтиришга интиласан. Бу бежиз эмас. Ақл-идрокли, энг муҳими — қалбида эртанги кун умиди сўнмаган ҳар бир инсон бошқача фикрлай олмайди.

Тубли қайта қуриш қишлоқда ҳам одамлар ҳаёти, яшаш шароити, меҳнатга муносабатини, умуман ижтимоий-иқтисодий муносабатларни асосли равишда ўзгартиришни тақозо этаётир. Бу борадаги муаммолар талайгина. Улар хўжалигимиз мисолида айникса равшан кўринади. Тўғри, жамоамиз маҳсулот етиштириш ва давлатга сотиш режаларини уддалаяпти, йиллик натижалар муттасил кўтарилиб бораяпти. Одамларнинг ўз ишига муносабатлари ўзгараяпти. Бироқ, турмуш даражаси, яшаш ва ишлаш шароитини яхшилаш, ишлаб чиқаришни, меҳнат унумдорлигини оширишга қизиқишини кучайтириш билан боғлиқ ечилмай қолаётган масалалар ҳам кўп.

Колхозчи давлат буюртмасини бажариш учун ёзин-қишин меҳнат қилади, гоҳи мавсумларда қачон дам олиб, чарчоқни қандай ёзишни билмай қолади. Афсуски, мана шу ғоят қизғин, ниҳоятда зарур меҳнатига яраша рўзғорини бемалол тебрата оладиган омилларга эга бўлавермайди. Сабаби бизда таълимот, бошқарув, ижтимоий масалаларни ҳал этишда жумбоқлар кўп. Жамоа хўжалиги асосан ишлаб чиқариш корхонасига ўхшаб қолаяпти. Ҳануз уни ишлаб чиқарасиз, буни етиштирасиз, деган топшириқлар бериш барҳам топмаётир. Лекин шу ишлаб чиқарувчилар ҳаёти, туриш-турмуши қандай деб сўрагувчи йўқ. Сўралса ҳам қишлоқ муаммолари ҳеч қачон мукаммал кўриб чиқилмаган, яхлит, атрофлича, узил-кесил ҳал этилмаган. Айтайлик, йўл, уй-жой, газ, ичимлик суви билан таъминлашда хўжалигимиз ҳеч қандай моддий заминга эга эмас.

Маълумки, бугунги кунда қишлоқ советлари мақомини аниқ белгилаш, уларнинг мавқеини ошириш ҳақида кўп гапирилаяпти. Аҳоли тирикчилигини, яшаш шароитини яхшилаш, ҳолидан хабардор бўлиш уларнинг зиммасига юклатилган. Афсуски, бунинг учун советнинг ўзи на моддий асосга, на иқтисодий-ҳуқуқий мақомга эга. Ҳеч бир, ҳатто кундалик, арзимаган масалани ҳам у ўзича мустақил ҳал эта олмайди. Бунга қодир ҳам эмас.

Шу боис жамиятдаги ҳозирги янгиланиш босқичида жамоа ёки давлат хўжалиги, қишлоқ совети, унинг ижроия комитети орасидаги муносабатларга аниқлик киритиш — бу алоқадорликка асосланувчи янги бошқарув тузулмасини шакллантириш масаласи етилди.

Қишлоқдаги ҳозирги манзарани таҳлил қилиб кўрайлик. Аввало уй-жой муаммоси қандай ҳал этилаётир? Тўғри, республикада бу борада дадил қадамлар қўйилаяпти, муҳтож оилаларга томорқа участкалари ажратилаяпти. Кейинги икки йил ичида ўзимиз 132 оилани томорқа билан таъминладик. Аммо шу билан барча муаммолар ҳал бўлди, деб ўйлаш нотўғри, албатта. Шу муддатда 43 оила — томорқа ери олган ҳар уч хонадоннинг биригина уйини аранг битказиб олди. Қолган 89 хонадон уйининг пойдеворини, нари борса деворини кўтарганича чала ташлаб қўйипти. Қурилишни давом эттиришга на моддий мажоли бор, на керакли қурилиш ашёларини топа олади. Мабодо топилса ҳам баҳоси осмонда, топиш-тутишида барака кам, колхозчининг қўли унга етмайди. Шундай пайтларда на жамоа хўжалиги, на совет унга мадор-мададкор бўлолса. Хонадонлардаги оилалар қисилиб қолаётганлигидан оилавий можаролар, нотинчликлар келиб чиқмоқда.

Ёки бошқа бир муаммони олайлик. Хўжалигимиз Янгийўл шаҳри билан Гулбаҳор қўрғони биқинида. Шу сабабли меҳнатга лаёқатли одамларнинг кўпи шаҳар ва район ташкилотларида меҳнат қилади. Қишлоқларимизда ишсизлик у даражада кескин эмаслигининг боиси шундан. Аммо масаланинг бошқа томонидан манфаатдор эмасмиз. Айтайлик, 2415 хонадонда 2500 ишга лаёқатли одам бор. Колхозда фақат 410 киши меҳнат қилади. Демак, қишлоқни ободонлаштириш, маданий-маиший шароитларни яхшилашга сарф-харажатларни ишлаб топиш шу 410 колхозчининг зиммасида. Холбуки, бу неъматлар, устунликлар, қулайликлардан Янгийўл ва Гулбаҳор корхоналари, ташкилотларида ишлаб турган ҳалиги 83 фоиз одам ҳам, уларнинг хонадонларидаги кишилар ҳам йиллар давомида фойдаланиб келишаяпти-ку?

Бизда еттита қишлоқ бор. Ҳаммасида муаммолар, жумбоқлар, камчиликлар етарли. Айниқса, ҳозирги пайтда одамлар қишлоқ қиёфасини ўзгартириш, қулай маданий-маиший шароитларни яратиш учун ҳақли талаблар қўйишаяпти. Ички йўллар асфальтланиши, ичимлик суви, юқори кучланишли электр энергияси, газ келтирилиши керак. Бироқ бунинг учун маблағ керак. Қишлоқда яшаб, бошқа жойларда — «четда» ишлаётган одамларнинг иш ҳақидан олинадиган даромад солиғи жамоа хўжалиги ёки қишлоқ совети ҳисобига ўтказилиши кучайганлигининг сабаби шунда. Маблағ жамғарилса, қурилиш ашёлари етказиб бериш қатъий изга солинса, қишлоқда долзарб бўлиб турган муаммоларни ҳал этиш, кескин ижтимоий ҳолатни бартараф қилиш мумкин.

Қишлоқ совети билан жамоа хўжалиги тимсолидаги бошқарув ва ижрочи идоралар кучини, имкониятини бирлаштириш эҳтиёжи кучаймоқда. Айтайлик, ҳозирча одамлар бир хил масалада жамоа хўжалигига ҳам, қишлоқ советига ҳам мурожаат этишади. Уй-жойни расмийлаштиришни олинг. Ҳам хўжалик ҳужжатлаштиради, ҳам совет ижроқўми. Биринчисисиз иккинчиси ҳеч бир масалани ҳал эта олмайди. Хусусан, бизда ҳар икки идоранинг ораси 5 километр. Энди одамларнинг сарсонгарчилигини тасаввур этаверинг.

Республика Президенти фармонига кўра аҳолининг шахсий чорва моллари ем-хашак билан таъминланиши керак. Колхозчининг аҳволи, устунлиги аниқ, у бевосита хўжалик бошқарувига мурожаат қилиб, бу масалани ҳал қила олади. Лекин аҳолининг 83 фоизини ташкил этувчи «четда» ишлаётганлар, нафақахўрларчи? Улар қишлоқ советига мурожаат этишади. Бу ердан уларни жамоа хўжалигига юборишади. Яна оворагарчилик. Хўжалигимиз илгаридан аҳолига ҳар йили 300—400 тонна ем-хашак сотар эди. Президент фармони бу ишга дадиллик, аниқлик киритди. Авваллари хусусий қорамоллар учун дағал хашак сотсак, юқоридан нега берасан деб дағдаға қилишарди. Фермада хашак йилдан йилга ўтган, аҳоли чорваси оч қолган вақтлар ҳали унутилгани йўқ.

Аҳоли кўпайиб бораётганлиги, хонадонларда қорамол, қўй-эчки, парранда боқиш кучайиши озуқа экинлари майдонини кенгайтиришни тақозо этади. Афсуски, бу борада ҳам иложсизмиз. Хўжалик иқтисодий жиҳатдан мустақил эмас. Ишлаб чиқаришни режалаш жамоа хўжалигининг ихтиёрида деб бонг ураётганимизга кўп бўлди. Лекин гап бошқа-ю иш бошқа. Ибора янгича-ю тамойил эскича. Озуқа экинлари майдони ўзгартирилмайди, имкониятлардан ўзимизча фойдалана олмаймиз. Режалаштиришда аввалгидек маъмурий буйруқбозлик, юқорининг иродаси кучли. Ҳар гектар ҳам экин тури белгилаб қўйилади. Бу хўжаликда ички тадбиркорлик, ишчанлик руҳиятини сўндириб, ташаббусни бўғади.

Бозор иқтисодиёти муносабатлари қарор топиб бораяпти. Хонадонларда чорва туёғини кўпайтириш билан бир қаторда етиштирилган маҳсулотларни истеъмолчиларга етказиб бериш ҳам керак. Биз ҳар йили 160—180 хонадон билан шартнома тузиб, улар етиштираётган сут, гўштини сотиб олаяпмиз. Хўжалик воситачи сифатида майдонга чиқаяпти. Устига устак, уларга дағал хашак, силос, кўк озуқа етказиб ҳам берамиз. Фермер хўжаликлари шаклланмоқда.

Шукрки, республикамиз иқлим шароити қулай. Шунга қараганда халқимизнинг турмуш даражаси юқори бўлиши керак. Лекин ҳозиргача акси бўлиб келди. Бу кўникма бугунги кунда ҳам сусайгани йўқ. Одамлардаги ташаббускорлик, омилкорликни бўғувчи тўғаноқлар камаймаяпти. Давлат халқ ғамини еб, маошини, иш ҳақини харид баҳосига мутаносиб оширса. Бизда тафовут катта. Иқтисодчилар, нарх-наво ва иш ҳақи сиёсати мутасаддилари бу масалани оқилона ҳал этиш йўлларини кўрсатиб беришлари керак. Мавжуд иқтисодий усуллар одамларни қизиқтирмайди, рағбатлантирмайди. Ишлаб чиқариш, таъминот усулларини қайта кўриб чиқиш керак. Деҳқон керакли, замонавий, сифатли буюмни, ашёларни арзон, кафолатли баҳода ола билсин. Шунда ўзи ҳам кўпроқ сифатли маҳсулот етиштиришга ҳаракат қилади.

Биз сержило мулкчилик сари қадам қўйяпмиз. Кооператив ҳаракати, хусусий мулкчилик кенгаяпти. Фикримча, жамоа хўжалиги ҳали ўзини мукаммал намоён этиб улгургани йўқ. Имкониятлари кўп. Режалаштириш, бошқарувдаги маъмуриятчилик, техника ва бошқа ашёларнинг баҳоси муттасил, катта-катта одимлар билан кўтарилиб боргани ҳолда етиштирилган маҳсулот нархи гоҳи «пичоқ устихонга текканида» имиллаб оширилиши уларнинг ҳозирги инқирозига асосий сабаблардир. Кейинги йилларда оила пудрати, ижара пудрати шуни кўрсатаяптики, ер олган ҳамма кишилар ҳам унга масъулият билан қарамаётир. Соҳиблик тўғрисида-ку гапирмасак ҳам бўлади. Ҳамма ерга баробар меҳр қўйяпти, идроки, қалб қўри, тажрибасини унга бағишлаяпти дея олмаймиз. Тажриба бригада, звено пудрати афзалликларини кўрсатиб турибди. Сабзавот, полиз экинлари, картошка, мева ва узум етиштиришда шартнома асосидаги оилавий ижара самараси катта бўлади. Бу усулни пахтачиликка, бошқа соҳаларга ҳам қўлласак, фойдадан холи эмас.

Токи қишлоқда қўш ҳокимиятчилик давом этар экан, бу муаммолар мажмуасини ечиш мумкин эмас. Фикримча, бошқарув ва ижрони ягона идорага бирлаштириш вақти етилди. Буни пайсалга солиш қишлоқдаги ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ягона бирликда ечишни кечиктириш демакдир. Ягона қўл ягона раҳбарлик имкониятлар доирасини ҳам кенгайтиради. Қишлоқ совети билан хўжалик бошқарувини бирлаштириш — давр талаби. Ерлар, уни тасарруф этиш советлар ихтиёрида бўлиши керак, мулкчиликдаги хилма-хиллик ортиши ҳам шуни тақозо этади. Шунда биз ҳамма муаммоларни ҳозирдан яхшироқ ечадиган, турмуш даражасини кўтаришнинг амалий чораларини кўрадиган бўламиз. Бу — биз муқаррар кўтариладиган босқич. Аммо уни ўз вақтида ҳал қилсак, натижа барвақт кўзга ташланади. Аксинча, «арқонни узун ташласак» судралиб юраверамиз.

Маҳмуджон АҲМАДЖОНОВ,
Янгийўл районидаги Калинин номли жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси, иқтисод фанлари номзоди, район совети депутати.

Тарих ва истиқбол

ЎЗЛИГИН БИЛГАН ДАР ҚОЛМАС

Халқ депутатлари Самарқанд вилоят совети ижрокомининг шу йил 20 февралдаги қарорига биноан вилоятдаги айрим хўжаликлар, мактаблар, маҳаллалар ва кўчаларнинг номлари ўзгартирилди. Эътиборлиси шундаки номи ҳанузгача таъқиқда бўлган шахслар, қатағон йилларида бегуноҳ қурбон бўлиб кетган улуғ юртдошларимиздан кўпчилигининг табаррук номлари абадийлаштирилди. Жумладан, Иштихон районида янги ташкил топган боғдорчилик хўжалиги Амир Темур, Самарқанд, Оқтош шаҳарларидаги маҳаллалар, кўчалар Али Қушчи, Муқанна, Хўжа Аҳрор, Чўлпон, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Ал Хоразмий номлари билан атала бошлади.

Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганидан буён ҳам бир ярим йил ўтди. Қонун талабларини амалга ошириш нечоғлик қийин кечаётганлигини кўриб, билиб турибмиз. Чиндан ҳам салкам бир аср давомида онгли равишда ғоят устакорлик билан олиб борилган манқуртчилик сиёсатининг мудҳиш асоратларини бир ҳамлаю зарб билан тузатиш, ўрнига қўйиш осон эмас. Бу барчамиздан, айниқса зиёлиларимиздан бениҳоя катта куч-ғайрат, матонат ва жонбозлик талаб этади. Чунки, ўзлигимизни англаш бутун бир давр давомида юзага келган метин қолипларни синдириш, жаҳоний миқёсга эга бўлган мукаммал ғоявий жаҳолат силсиласини узиш билан боғлиқ. Бу — масаланинг бир томони.

Иккинчи жиҳати шундаки, меҳмонсевар, дўстпарвар халқимиз ўзининг азалий, қонуний ҳақ-ҳуқуқини тиклашга ҳам нечоғлик андиша, эҳтиёткорлик билан киришди. Токи республикамизда яшаб меҳнат қилаётган бошқа миллатлар ва элатлар манфаатларига озор етмасин.

Самарқанд вилоятида ҳам ана шу азму иштиёқ ва андиша ёрқин намоён бўлмоқда. Куни кеча узоқ яйловдаги қишлоқ дўконларида «Сельмаг», «Повседневные товары», «Хозмаг», «Культмаг» деган лавҳаларни кўрган киши буига сира ажабланмас эди. Бу ҳақда гапирсангиз, ҳазил билан жавоб қайтаришарди. «Узоқроқдан келган меҳмонлар дўкон излаб сарсон бўлишмасин, деганмиз». Ана шу қишлоқча ҳазил ҳозир кўпгина шаҳарлар, район марказларида салкам жиддий тус олиб турибди. Айтайлик, Самарқандда ўзбекчалаштириш-миллийлаштириш ҳақида гап кетса айримлар унинг азалдан байналмилал шаҳар эканлигини рўкач қилишади. Шунда энсанг қотиб, «Хўш, Москва байналмилал шаҳар эмасми, Нью-Йоркчи, Лондон-чи», дейсану балога қоласан. Сени миллатлараро муносабатларни кескинлаштиришда, ҳатто миллатчиликда айблашдан ҳам тойишмайди. Аслида у ёки бу шаҳарнинг кўпмиллатли эканлигини бўрттиравериш, анави фалон миллат, манави пистон миллат деб бармоқни бигиз қилиб кўрсатишнинг ўзи миллатчиликдир.

Ҳолбуки, Самарқанд шаҳрида, қолаверса бутун вилоятда яшовчи кўплаб қардош миллатлар вакиллари бугунги кунда Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақилликка эришиш, ниҳоят ўзининг ягона давлат тилига эга бўлиши учун астойдил жон куйдирмоқдалар. Тилимизни севиб ўрганмоқдалар ва бунда ҳеч бир камситиш, чеклаш аломатларини сезаётганлари йўқ.

Тожик дўстларимиз ўзбек тилида бийрон сўзлайдилар. Кўпчилиги бу тилни ўзининг она тили ҳам деб ҳисоблайди ва бу ўша кишининг айни пайтда тожик миллатига мансуб бўлишига асло монелик қилаётгани йўқ. Ёки рус, арман, корейс миллатларига мансуб кўплаб биродарларимиз мажлису машваратларда ўзбекча сўзлаб, йиғин аҳлининг меҳру ҳурматини қозонишмоқда. Бу уларнинг миллий ҳис-туйғуларига ҳақорат бўлиб туюлаётир.

Бу билан нима демоқчимиз? Тожик халқида «Бародарам бош — баробарам бош», яъни «дўстим бўлсанг — ҳар жиҳатдан тенг бўл» деган доно нақл бор. Бинобарин, Ўзбекистонда яшовчи ҳар бир миллат вакили учун шу мустақил республиканинг давлат тилини билиши, чин қалбдан ҳурмат қилиши нафақат қонун талаби, балки инсоний, виждоний бурч ҳамдир.

Тўғри гап. Бунга ҳеч ким эътироз билдираётгани йўқ, билдирмайди ҳам. Гап кўриб кўрмасликка, билиб билмасликка олиш ҳақида бораяпти. Энг ёмони ўша кўрмасликка, билмасликка олаётганлар ўз тилини билмайдиган миллатдошларимиз, очиқроқ айтадиган бўлсак, маҳаллий манқуртларимиздир. Миллий ғуруримизни миллатчиликка, ҳақ-ҳуқуқларимизни талаб қилишимизни «экстремистлик»ка йўяётганлар ҳам ўшалар. Биз бугун улардан биронтасини «мана», деб ушлаб беролмаймиз. Чунки улар қонун, маънавият, аҳлоқ ҳақидаги ақидаларни сув қилиб ичиб юборишган, мажлисларда чиройли ва ишончли гапириш ҳадисини пухта эгаллашган. Аммо не балолиғ кун эдиким, кўчада тош отсанг, манқуртнинг бошига тегади.

Узундан-узун лирик чекиниш учун узр. Бу билан тилимизнинг ҳақ-ҳуқуқини тиклаш нақадар оғир кечаётганлигини кўрсатмоқчи бўлдим, холос. Ўзимиз йўл қўяётган камчиликлар, шошма-шошарликлар ҳам ишнинг белига тепаяпти. Яширишнинг не ҳожати бор. Пайти келди, фойдаланиб қолиш керак қабилида жамоа хўжаликлари, мактаблар, маҳаллалару кўчалар номларини ўзгартиришга тор манфаат доирасидан ёндашиш ҳоллари ҳам юз бермоқда. Оқибатда тарихий номлар ўрнини «Фалончиобод»лар эгалламоқда. Элимизда қадимдан жой номларига шахсларни улуғлаб ном берилмаган. Бу ҳақда тарихчилар, дин пешволари сўз айтсалар айни муддао бўларди.

Биргина мисол. Ўтган йили Пайариқ район совети ижроия комитети номи абадийлаштирилса арзигулик бир инсон номини бўрдоқичилик фермасига бериш ҳақида қарор қабул қилган. Шахс — Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, урушда кўрсатган қаҳрамонликлари учун ҳукуматнинг бир неча орден ва медаллари билан тақдирланган. Ижрокомнинг мазкур қарори вилоят ном қўйиш комиссиясида маъқулланмагандан кейин у киши ҳақида умуман гапирилмай кетди. Расмий йўриқ доирасидан чиқиб бўлса-да айтай, ўша кишининг ўғли бир неча бор вилоят комиссиясига масаланинг ижобий ҳал бўлишини йўқлаб келди. Қоидалар тушунтирилгач, «Шу ишни қиламан деб қанча юмушларим қолиб кетди» деганча қўл силтади.

Қадимги чин файласуфлари «Ватан, озод ва яшнаган Ватан ота-боболарга қўйилган ҳайкалдир», деган эканлар. Бинобарин, тилимиз ҳақ-ҳуқуқини тўла тиклаш, жой номларини ўзгартиришга ниҳоятда эҳтиёткорлик, зукколик билан ёндашишимиз фарз. Токи келгуси авлодлар биз йўл қўйган хатолар оқибатида азоб чекиб юришмасин.

Баҳодир ҚОБУЛ,
халқ депутатлари Самарқанд вилоят совети ижроия комитетининг ном қўйиш ва «Ўзбекистон ССРнинг давлат тили ҳақида»ги қонунини амалга ошириш комиссиялари масъул котиби.

ТОШ ТУШГАН ЖОЙИНИГИНА ЭЗМАЙДИ

(Боши 1-бетда).

...вети ижроия комитетининг раиси:

— Тоғ ён бағрида ер ёрилганлиги ҳақида илгари хабар топгандик. Бу ҳодиса пухта текшириб кўрилгач, тоғ остидаги маҳаллани кўчиришга қарор қилдик. Аммо бу ерда истиқомат қилувчилар кўнмай туриб олишди. Шундан сўнг тупроқни зичлаштириш ишлари бошланди. Афсуски, фожиани бартараф қилолмадик. Бунга 1 майда юз берган ер силкиниши, баҳор ёмғирлари сабабчи бўлди деб ўйлайман.

Абдулҳафиз Қорабоевлар хонадонининг этаги гўё фожиадан қолган аламли изларга тегиб тургандай: ҳовлининг шундоқ орқасида яшовчи қўшнилардан энди фақат хотира қолди.

Йўқлаб, ёрдамга келган қариндош аёллар уй бекаси Умидахонга кўчишда ёрдамлашаётган эканлар. Кўчиш... Минг афсуски, бошқа хавфсиз жойга бориб яшаш ҳақида бу оилада ҳам жуда кўп марта баҳс бўлган экан.

— Ўтган йили эрим билан кўчиб кетишга узил-кесил қарор қилдик. Шаҳар ижрокомига ниятимизни билдирдик, у ердан бизга янги ҳовли учун ер ажратиб беришлари ҳақида ёзилган қоғоз ҳам келди. Буни эшитган айрим қўшниларимиз: «Эринг жуда «закончи» чиқиб қолди. Биз ҳеч қаерга кетмаймиз. Ким хоҳласа уйига «дом продаётся» деб ёзиб қўйсин-да, кетаверсин», — дейишди. Ва маҳалладан жилмасликлари ҳақидаги хатга имзо йиғишди. Шундан кейин биз ҳам қадрдон қўни-қўшни, кексаларнинг фикрига қарши боролмадик.

Сўнгра Умидахон ўша фожиали тонгда кўрганларини сўзлаб берди:

— Соат 7 да эримни ишга кузатиб, уйга кирдим. Ташқарига чиқиб кетган қизим: «Опа, ер қимирлаяпти», — деб қайтиб келди. Юзимга муздек шамол урилди. «Йўқ, ер қимирламаяпти, кўчки келаяпти», — дедим ва болаларимни етаклаб ташқарига отилдим. Ҳовлига чиққанимни биламан, тоғ тарафдан тупроқ отилиб, ўша томон қоронғулашиб кетди...

— Кўчки келаётганини қандай билдингиз? Илгари кўрганмидингиз?

— Йўқ. 1956 йили, биз ҳали жуда кичкиналигимизда сув, ёмғир билан кўчки келганини катталар гапириб беришган.

Кўза кунда эмас, кунида синади. Неча йиллардан буён огоҳлантириб келинган, биров эътибор бериб, биров жаҳолат билан қўл силтаган фожиа юз берди. Аёллар бундан уч кунгина муқаддам ўз уйларига елкадош хонадонларда тирикчилик ташвиши билан тинчгина яшаётган ҳамқишлоқларининг бугун тупроқ тагида шаҳид ётганларини тасаввурларига сиғдиролмай сўзладилар.

— Карима деган аёл нон заводида ишларди, тонгги соат 6 да ишга кетибди. Воқеа юз бергандан кейин келиб маҳалласи ўрнида теп-текис тупроқни кўрди, учта катта-катта болалари, эри, меҳмонга келган набираси ер тагида қолиб кетди... Сотим деган кишининг жасадини қазиб олишди, эгнида иссиқ, қалин кийимлар, демак, улоққа бормоқчи экан-да. Дарвозасининг олдида ажал топибди. Оти тирик қолган. Қўшнилар: «Фожиани сезган жонивор қочиб кетган бўлса керак», — деб тахмин қилишаяпти...

— «Ўз уйи қабрига айланган жигарларим», — дея нола қилди кимдир. Кўкракларга тўлиб турган фиғон маржон-маржон кўз ёши бўлиб ташқарига отилди... Бу овоз 65 яшар Шокир Айтбоевнинг армонли гиряси эди. У кишининг биродари Сотимбой Эркиновга келин қилиб берган қизи 6 фарзанди билан шаҳид кетишди. Шокир ака ўз жигарларигагина эмас, дўсти Сотимбойнинг 15 кишилик бутун бошли оиласи йўқ бўлиб кетганидан эзилиб, ёш боладек ҳўнг-ҳўнг йиғларди. Биз унинг мусибатдан букилган елкаларини қучоқладигу аммо ўртанган қалбига таскин берувчи биронта сўз топа олмадик.

ШАҲИДЛАР РУҲИ ШОД БУЛСИН ДЕСАК, ТИРИКЛАРНИ УЙЛАЙЛИК

Жигаристонликлар табиий офат туфайли ҳалок бўлган ҳамқишлоқлари руҳи олдида бош эгмоқдалар. Қишлоқ чеккасидаги Қўчқор Абдураҳмонов хонадони ана шу расм-русмлар ўтказиладиган жой этиб танланди. Эшик олдида жабрдийдаларнинг ака-укалари, қариндош-уруғлари, ёр-биродарлари саф тортишган. Уйга оқиб келаётганларнинг кети узилмайди.

Дастлаб таъзияга ангренликлар келишган бўлса, энди узоқ-яқин шаҳар ва қишлоқлардан ташриф буюрувчилар кўпаймоқда. Республикамиз байроғи «бош эгиб» умумхалқ мотамидан хабар берган куни ҳалок бўлганларнинг уч кунлиги ўтказилди. Минглаб одамлар жабрдийдаларнинг руҳи олдида бош эгиб, юзларига фотиҳа тортиш учун шошилдилар. Инсонлик бурчини ўташ ниятида келганлар орасида ўзбекни ҳам, қозоғу русни ҳам, татар ва тожикни ҳам кўриш мумкин эди.

— Биз Оҳангарон районидаги Нишбоши қишлоғиданмиз, — дейди меҳнат фахрийси Абдулла Маҳкамов, ўттизга яқин ҳамқишлоқларига назар ташлаб. — Инсон инсонгарчилиги мана шундай кунларда билинади. Хабарни эшитишимиз билан ўтирганни жой тополмай қолдик. Тақдирга тан бермай илож йўқ. Қолганларнинг умри-жонига омонлик тиладик.

— Тожикистоннинг Шарора қишлоғи зилзиладан зарар кўрганда энг аввал ёрдам қўлини чўзган ўзбекистонликлар эдилар. Дўстларимиз бошига иш тушганини билгач, ҳамдардлик билдиргани шошилдик, — дейди Тожикистоннинг Хўжанд районидаги Чувилдоқ қишлоғидан келган Тожибой Умаров. — Биз жигаристонликларга сабр-қаноат тилаймиз.

Маълумки, фожиа содир бўлгандан сўнг орадан ҳеч қанча вақт ўтмай Жигаристон қўрғонидаги табиий офат оқибатларини тугатувчи республика ҳукумат комиссияси тузилди. Унинг шошилинч фаолияти туфайли бошпанасиз қолган 35 оилага ҳозирнинг ўзидаёқ уй берилди. Янги посёлка қурилишига жой ажратилиб, бўлажак қўрғоннинг тархи зудлик билан ишлаб чиқилмоқда. Хавфли жойда яшовчи оилалар кузга бориб 8 сотихлик томорқаси бўлган янги уйларга кўчиб ўтадилар. Жигаргўшаларидан, уй-жойларидан айрилган жабрдийдаларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатилмоқда. Студентлар, ҳарбий хизматчилар, Ангрен шаҳри ишчи-хизматчилари ҳамда бошқа манзиллардан келган ҳашарчилар кўчириш ишларида фидойилик кўрсатмоқдалар.

Жигаристонда юз берган фалокат нафақат Ўзбекистон, балки барча қардош халқлар қалбини ларзага солди. Республика Президенти, Ангрен шаҳар Советы ижроия комитети номига келаётган ҳамдардлик телеграммалари, баҳоли қудрат кўрсатилаётган моддий ёрдамлар бундан далолат. Ангрен шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ўктам Турғунов ана шундай телеграммалардан бир нечтасини бизга кўрсатди.

— Андижон шаҳри коммунистлари ва барча меҳр-шафқатли кишилар тасодифий фалокат туфайли сизларнинг бошингизга тушган мусибатдан қаттиқ қайғурадилар ва ушбу оғир кунларда азият чеккан барча оилаларга, Жигаристон аҳлига чуқур таъзия изҳор қиладилар, — дейилади Совет меҳр-шафқат ва саломатлик фонди Андижон бўлими юборган телеграммада. Телеграмма қуруқ эмас, унинг орқасида азият чекканларга тортиқ қилинган озиқ-овқат маҳсулотлари, кийим-кечаклар рўйхати ҳам тиркалган. Ўзбекистон ССР қурилиш материаллари министри И. Н. Искандаров имзо чеккан номада министрлик аппарати бир кунлик иш ҳақини Жигаристондаги табиий офат оқибатларини тугатиш фондига ўтказажаклари ҳамда зарур бўлган амалий ёрдам кўрсатилажаги баён қилинган. Қорақалпоғистон жумҳурияти Ленинобод район партия комитетининг биринчи секретари И. Аминов ва район совети ижроия комитетининг раиси А. Абдумажидовлар ҳамдардлик билдиришиб, ёрдам учун қаерга маблағ ўтказишларини хабар қилишини сўрашган. Душанбелик Сайфутдиновлар оиласи ҳам телеграмма юборишган. Яна бошқа-бошқалар ҳам... Хуллас, тош тушган жойинигина эзмас экан. Дўст кулфатда билинади. Жигаристон аҳолиси ўзлари таниб-билмайдиган ёру биродарларининг меҳр-оқибатларини, ҳамдардликларини ҳар сонияда ҳис қилишмоқда.

Энди фақат хотиралар, армонлар қолди. Бир қарашда, ҳеч кимдан гина қилиб бўлмайди: шаҳар ижрокомидагилар қишлоқ аҳлини фожиадан огоҳ этишган, кўчишларини талаб қилишган, янги ҳовли учун ер ажратиб берилажагини билдиришган. Аммо... Қишлоқнинг омон қолган, бир-бирига туташ ҳовлиларининг чала-ярим вайронага ўхшаш деворларини кўриб, меҳнаткаш халқ ҳаётини ҳар томондан чеклаб, чегаралаб ташлаган камбағаллик, етишмовчиликнинг дастидан дод дегинг келади. Аксарият хонадонлар битта бошпана тиклаб, каму кўстни битиришлари учун ўн йиллар давомида баъзан бир умр топганларини лойга чаплайдилар. Кўчмоқ, ер олиб уй қурмоқ — айтмоққа осон. Баҳаво, хушманзара қишлоқ одамлари балким ердан узилиб кўп қаватли уйларга боришни истамагандирлар? Ер олиб, уй қуриш осон эмаслиги учун бўлажак фожиа ҳақида такрор-такрор айтилса ҳам унга юзма-юз ўтиравергандирлар балки?.. Эҳтимол, тўю маъракалари, жону қони туташ қишлоқдошларини янги қишлоққа ёппасига кўчириш имконияти илгарироқ яратилганда, улар бу ҳаракат ва ғамхўрлик заминидан фожианинг муқаррар эканлигини англаб етармидилар? Охири, мана, имконият топилди-ку. Кузгача уларга янги қишлоқ қуриб бериш ишлари бошланаяпти-ку!

Энди бу гапларнинг ҳаммаси — аччиқ армоннинг парча-пурча синиқлари. Эътироз билдирувчилар топилади. Лекин айни шу фикрларни кўпчилик такрорлаётгани ҳам — ҳақиқат.

Яна бир бор кечикдик. Ўлганнинг жони кетди. Биз, тириклар, хато-ю камчиликларимизни бир нави шарҳлаб, оқлаб, тан олиб-олмай яшайверамиз. Хулосалар чиқаришга шошилмаймиз. Ҳолбуки, Ўзбекистоннинг турли ерларида одамларнинг азиз жонига кўз тикиб турган табиий офатлар, ўз қўлимизу хоҳишимиз билан яратган экологик тангликлар оз эмас...

«Халқ сўзи»нинг Жигаристондаги мухбирлар қўналғаси аъзолари:

Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ,
Муҳтарама УЛУҒОВА,
Салоҳиддин МУХИДДИНОВ,
Абдусамат ЙЎЛДОШЕВ,
Фаррух РАҲИМОВ,
Эркин БОТИРОВ.

1991 Алишер Навоий йили

ЁДЛАБ ОЛИНГ

БУ ДАВРДА ЙЎҚ СЕН КЕБИ ХУШХОН ҲОФИЗ,
ҲУФФОЗ АРО САРҲАЛҚАИЙ ДАВРОН ҲОФИЗ.
ҚУРЪОНГА СЕН УЛГАН КЕБИ ЯКСОН ҲОФИЗ,
БУЛСУН САНГА БАРЧА ИШДА ҚУРЪОН ҲОФИЗ.

Навоийни тушунмоқ учун

Тил якинг — дил якин

ВАРАМ — шиш, қабарчиқ.
ВАРАЪ — тақво, парҳезкорлик, художўйлик.
ВАРАЪКАШ — парҳезкор, тақводор.
ВАРАҚНАВАРД — варақловчи, варақка кўз юргизувчи.
ВАРАҚУЛ-ХАЁЛ — кўнгул дафтарида ёзилган ўй-хаёллар.
ВАРД — атиргул, қизил гул.
ВАРЗИШ — 1. машқ, риёзат, одат, кўникма;
2. иш, ҳаракат.
ВАРИД — томир; ҳаблул варид — елкадаги йўғон қон томири.
ВАРТА — 1. қийинчилик, мушкул, оғир аҳвол; ҳалокат, гирдоб;
2. ҳалокатли ҳолат.
ВАСАТ — ўрта, марказ.
ВАСАТЛИҚ — ҳар ишда ўртача бўлиш; ўртачалик.
ВАСЕЪ — 1. кенг, ёйиқ, бепоён;
2. катта, улуғ, кенг.
ВАСИЛА — 1. йўл, восита, васила, сабаб, баҳона, боис;
2. туҳфа, совға.
ВАСИҚАТ — аҳднома, хат.
ВАСЛА — ямоқли тўн.
ВАСОИЛ — йўллар, восита(лар).
ВАССОФ — васф қилувчи, таъриф-тавсиф қилувчи, мадҳ қилувчи, мақтовчи.
ВАТАД — аруз вазнининг ўлчовларидан бири (арузда уч ҳарф орқали ташкил топган назм).
ВАХОМАТ — қўрқинч, ваҳима, хавф.
ВАШРАБУ — ичинглар, қуръон ояти.
ВАШШАМС — қуръон сураларидан бирининг оти, «қуёш билан қасамёд қиламан».
ВАЪИД — 1. қўрқитиш, таҳдид қилиш.
ВАҚОЕ — воқеалар.
ВАҚФ — 1. вақф;
2. аруз қоидаларидан бири.
ВАҚФА — вақфа, тўхташ; қурбон қилиш пайти; қурбон байрамининг арафа куни.
ВАҚФИЯ — 1. вақфнома, вақф васиқаси, мулкнинг вақфга айланганлиги ҳақидаги ҳужжат;
2. асар номи.
ВАҒО — 1. уруш, тўқнашув;
2. жанжал.
ВАҲАЛ — 1. лой, балчиқ;
2. намлик, зах.
ВАҲДАТ — бирлик, якка ю ягоналик, ёлғизлик, танҳолик.
ВАҲИД — ёлғиз, битта.
ВАҲЙ — ваҳй, хабар.
ВАҲЙАСАРЛИҚ — ваҳй сингари таъсирли, кучли сўз.
ВАҲШ — йиртқич, ваҳший, ёввойи, даштий.
ВАҲШАТ — 1. ваҳшат, ёлғизлик, одамлардан узоқлашиш, ваҳшийлар билан улфат бўлиш;
2. қўрқинч, ваҳима, хавф-хатар.
ВАҲШАТАНГЕЗ — қўрқинчли, хавфли, хатарли; ваҳимали; ваҳима солувчи.
ВАҲШАТФИЗОЙ — ўта ваҳшийлик; қўрқувни орттирувчи.
ВАҲШИЙ ФИКАН — ёввойи ҳайвонларни қўлга туширувчи, овловчи.
ВАҲШИЙ ФИЪОЛ — ёввойи феъллик.
ВАҲҲОБ — саховатли, олиҳиммат, кўп ҳадя берувчи, саҳий (худонинг сифати).
ВИДОД — 1. муҳаббат, дўстлик;
2. Умид боғлаш, хоҳиш.
ВИДОЪ — хайрлашиш, ажралиш, ташлаб кетиш, хайру хўш.
ВИЗОРАТ — вазирлик.

ПОРАГА ДОЛЛАР ДУРУСТ

Москвадаги Бауман районн прокурорининг муовини порага қўл урган пайтда жиноят устида ушланди. У ўзининг хизмат хонасида 12 минг сўмга яқин ҳамда тўрт юз АҚШ долларини олган эди. Бу пуллар «Надежда» ширкати автомобиль тузатувчи чилангарига нисбатан қўзғатилган жиноий ишни тўхтатганлиги учун ўзига хос миннатдорчилик белгиси сифатида қистирилган.

Тинтув пайтида прокурор муовинининг пўлат сандиғидан яна 15 минг сўмдан зиёдроқ пул топилди. Операцияни Москва жиноят қидирув бошқармасининг уюшган жиноятчиликка қарши кураш бўлими ҳамда Москва шаҳар прокуратураси ходимлари ўтказдилар. Жиноий иш қўзғатилди.

(ТАСС).

Терговчилик касби кишида одиллик, зийраклик ҳамда топқирлик фазилатлари бўлишини тақозо этади. Айни пайтда Нукус шаҳар ички ишлар бўлинмасида катта терговчи бўлиб ишлаётган Зеваржон Ёқубовада ана шу хислатлар мужассамлигини касбдошлари қайта-қайта таъкидлашади. Шу сабабдан бўлса керак, у ҳар бир жиноий ишни адолат тарозисига қўйиб ҳаққоний ҳал қилишга бор билими ва тажрибасини сарфламоқда.

СУРАТДА: милиция капитани Зеваржон Ёқубова.

Жумабой ҚОЗОҚ олган сурат.

Хайрия

ҚИЛ — АРҚОНГА МАДАД

БУГУНГИ кунга келиб «меҳр-шафқат», «хайрия» сўзлари жамоатчиликнинг оғзидан тушмай қолди. Чунки давлат жамоанинг ижтимоий эҳтиёжларини қондиролмайдиган ҳолга тушди. Бундай пайтда жамоанинг хайр-эҳсонга интилиши табиий. Зеро, нафақат ночор, балки қудратли давлатларда ҳам хайрияга муҳтож кишилар ҳамиша бўлган. Халқаро Қизил Ярим ой ва Қизил хоч жамиятининг вужудга келишига ҳам ана шу табиий зарурат сабаб бўлган. Мана 127 йилдирки, ўз сафига 149 мамлакатдан 230 миллиондан кўпроқ кишини бирлаштирган бу жамият хайрли иш билан шуғулланиб келмоқда. Чунончи, у Арманистон, Тожикистон, Бошқирдистонга 250 минг сўмликдан зиёд ёрдам кўрсатди: дори-дармон, кийим-кечак, озиқ-овқат юборди, болаларнинг дам олишлари ва даволанишлари учун сарф-харажатларни ўз зиммасига олди.

Бизнинг жумҳуриятимиз фуқаролари ҳам бу кўнгилли жамиятнинг саховатли саъй-ҳаракатларини миннатдорчилик билан эслайдилар. 1989 йилги сув тошқинларидан озор чеккан Пахтаобод, Избоскан, Бўстонлиқ районлари аҳолиси бошпанали бўлди; озиқ-овқат, кийим-бош, дори-дармон олди.

Ҳар йили 8 май куни бу саховатпешалар ўз жамоалари ташкил топган кунни турли хайрли ишлар билан нишонлайдилар. Бу йил Қизил Ярим ой ва Қизил хоч халқаро комитети ва жамият лигаси уруш қурбонларини ҳимоя қилиш бутунжаҳон кампаниясини ўтказиш ташаббуси билан чиқди. Шу мавзуга бағишланган ҳамма тадбирлар «Дил уйини чароғон этайлик» шиори остида ўтказилади.

Республика Қизил Ярим ой жамияти ҳомийлиги остида умргузаронлик қилаётган 3217 нафар ёлғиз уруш қатнашчилари ва ногиронларининг уйлари 8, 9 май кунлари меҳр-шафқат ҳамширалари, пионер ва ўқувчилар билан гавжум бўлади. Она ватан ҳимоячиларига совға ва гулдасталар улашилади, жойларда байрам дастурхонлари тузалиб, собиқ жангчи фахрийлар иззат-икромда бўладилар.

Республика Қизил ярим ой жамияти жигаристонлик жабрдийдаларга ҳам биринчилар қатори ёрдам қўлини чўзди. Табиий офатдан зарар кўрган 15 оиланинг ҳар бирига 200 сўмдан пул ажратилди, 6 дона палатка, 50 комплект ўрин-тўшак ҳадя этилди.

Й. АБДУСАМАДОВ.

ТИЛСИМОТЛАР КАЛИТИ ИНСОНДАДИР

Евгений Березиковнинг «Руҳлар уйинига ташриф» асарини ўқиб

Бу гал сирли, ғаройиб воқеа-ҳодисаларни бевосита ўз бошидан кечирган одамнинг ёзганларини ўқишга муяссар бўлдик.

«Звезда Востока» ойномасининг 1990 йил 8 ва 9-сонларида ёзувчи Евгений Березиковнинг «Руҳлар уйинига ташриф» асари босилган бўлиб, у ўзининг ифода услуби, илмий-бадиий мушоҳадаларга бойлиги ва ғайриоддий ҳодисалар тўғрисидаги маълумотлар билан тезда эътибор топди.

Илм-фаннинг таъкидлашича, одатда инсоннинг борлиқни идрок этиши узунлик, қисқалик, кенглик, вақт ўлчовлари доирасида чекланган. Муаллиф ўз бошидан кечирганларини этюдларда батафсил ҳикоя қилган. Улардаги ҳодисалар билишнинг ўша тўрт ўлчовларига тўғри келмайди. Бу нарса қандайдир ғайритабиий, илоҳий ҳодиса-қудрат сифатида эмас, инсоннинг ўзида мавжуд бўлган субстанциянинг мантиқий ривожи сифатида талқин этилади.

Асарда ҳикоя қилинишича, кунлардан бир кун муаллиф вужудига қандайдир ғаройиб энергия қуйилиб келганини сезади. Ана шу беқиёс, янгича ҳолат босқичма-босқич, батафсил ёритилган ва алоҳида атамалар билан номланган. Бироқ янги ҳолатга кўникиш осон кечмайди. У «балки ақлдан озаётгандирман», — дея «тез ёрдам»га мурожаат қилган пайтлар ҳам бўлади. Янги руҳий ҳолат аста-секин яшаш тарзига айланиб, сирли-ғаройиб ҳодисанинг қонуниятлари очила бошлайди.

«Чамаси, дунё ўз тараққиёт босқичининг шундай бир палласига келдики, — дейди ёзувчи, — бунда инсон Қалби билан Тафаккури муштарак бўлиб кетди, энди Табиат Руҳияти ҳақида сўз очиш мумкин.

Е. Березиковнинг таъкидлашича, ўша янгича идрок қобилияти фойдадан холи эмас. Янги ҳолатга ўтишда, аниқроқ айтганда, космик алоқага ўтишда вужудга қуйилиб келадиган энергия муҳим роль ўйнайди. Заратуста, Муҳаммад, Будда, Муса ва Исо пайғамбарлар оддий бандалардан кўра кўпроқ нарсалардан воқиф бўлишгани ҳам бежиз эмас. Уларнинг вужудларида беқиёс энергия зоҳир бўлганки, бу куч-қудрат кўмагида пайғамбарлар одатдаги идрок доирасидан ташқаридаги ахборотлардан баҳраманд бўлишган.

Ёзувчи ўз бошидан кечирган воқеалар мисолида шундай қатъий фикрга келади: одамлардаги космик энергия-қудрат уларга руҳият бағишлайди, буюк, улуғвор ишларга ундайди. Айрим ҳолларда эса бу энергия эзгуликка эмас, ёвузликка ҳам хизмат қилиши мумкин. Бунга мисол тариқасида муаллиф Қашқадарё вилоятининг Ғузор районида, Тоҳир ва Зуҳро қабристони яқинидаги йўлда тез-тез содир бўлиб турадиган бахтсиз фалокатларнинг сабабларини таҳлил қилади. Бундан табиатдаги ҳамма ҳодисалар заминида маълум бир қонуният бор, деган хулоса чиқарилади. Ахир одамзоддек мукаммал ва мураккаб хилқатни яратиб қўйган табиат ҳамма нарсага кўру кар бўлиши мумкин эмас. Яратгувчи инсоннинг ўзидан кўра соҳирроқ ва абжирроқ. Унинг шаклу шамойиллари бизнинг идрокимиздан ташқаридадир. Аммо бир нарса шубҳасиздирки, субстанциянинг «ғоялари», «ишлари», «ҳатти-ҳаракатлари» космик энергия орқали рўёбга чиқади. Ана шу энергиядан баҳраманд бўлолган инсон оламшумул ишларга қодир. Шундай энергия соҳибларининг ҳаммаси ҳам ато этилган куч-қудратдан фойдаланавермайдилар. Фақат айрим кишилларгина ўз қобилиятларини такомиллаштириб, болгариялик Ванга сингари оламшумул воқеаларни башорат қиладилар.

Шубҳасиз, этюдларда китобхон ақлини шошириб қўйгувчи тафсилот муаллифнинг аҳён-аҳён космик алоқага кириша олиши ҳақидаги ҳикоялардир. Гарчи Рерих, Федоров, Чижевский каби замин фарзандлари ҳам шундай ноёб қобилиятга эга эканликлари таъкидланса-да, муаллиф ўз бошидан кечирган ҳолатни дабдурустдан ҳазм этиш мушкул. Аммо дўппини олиб қўйиб, жиддийроқ тафаккур қилсак, хаёлга андак эрк берсак, этюдларда рад этиш қийин бўлган кучли мантиқ борлигини сезиш қийин эмас. Муаллиф ўзининг янгича ҳолатидаги руҳиятини шахсий ҳаётида рўй берган муҳим воқеа-ҳодисалар билан боғлиқ ҳолда тасвирлайди. Бу эса этюдларнинг янада қизиқарли бўлишини таъминлаган. Ёзувчи ҳаёт мактабини обдон ўрганиб, турғунлик йиллари авж олган бир даврда партия ходими сифатида анча юксак лавозимларда ишлаганлиги, қаламга олинган ўша сирли воқеа-ҳодисалар айни шу йилларга тўғри келиши, хуллас, бир одамнинг шахсий ҳаёти икки хил олам, икки хил қутб ичра мураккаб бир тарзда кечгани ўқувчини ўша ғаройиб космик алоқалардан кам таажжублантирмайди, албатта.

Е. Березиковнинг болалиги Сибирь атрофидаги Бараковка қишлоғида ўтган. Она авлоди шаманлардан эди. Бир куни бувиси неварасини ўз онаси қабрига олиб боради. Шунда болакайнинг кўзига сарақомат, гўзал аёл — шаман Ойя кўринади. Ғаройиботлар олами билан илк мулоқот шундай бошланади. Кейинчалик Аҳмад Яссавий, Н. Рерих билан мулоқотлар бўлади.

Муаллифнинг фикрича, ҳали сир-асрори очилмаган бир қонуният бор: у номаълум кучлар томонидан бошқарилади ва инсоннинг одатий идрок доирасидан четга чиқа олишини таъминлайди.

Этюдларни ўқиган китобхон муаллиф билим доирасининг кенглигига, жаҳон халқлари, жумладан ватанимиз, айниқса Шарқ, Ўрта Осиё тарихи, урф-одатлари, маданияти ва динларидан бохабарлигига ҳавас қилади.

«Руҳлар уйинига ташриф» асарида одаму оламнинг яралиши, тараққиёт босқичлари, уларнинг ўзаро алоқа-муносабатлари жаҳон фанию маданияти ютуқлари кўзгусида, айни чоғда бутунлай янгича талқин этилгандек таассурот қолдиради. Булар ҳақидаги эҳтиросли ҳикоялардан тасаввуримиз бойийди, онгимиз, руҳимиз озиқ олади. Ўзимиз сезмаган ҳолда оламга юксак миқёслардан туриб янгича ёндошишга, майда, бачкана манфаатлардан устун туришга эҳтиёж сезамиз. Бани башар наслига мансуб эканлигимиздан кўнглимиз фахру ғурурга тўлади. Энг муҳими — бу ёруғ оламда, табиатда, бу чексиз-чегарасиз коинотда ҳеч нарса — динлар, худолар, пайғамбарлар, муқаддас китоблар, ёвузлик ва фожиалар, ғаройиб, сирли ҳодисалар — ҳамма-ҳаммаси бежиз, бесабаб, беоқибат эмаслигига, бир-бири билан узвий боғлиқ эканлигига яна бир карра имон келтирамиз. Ёзувчи бирдан бир нажотни аввало Она Табиатдан, Руҳиятдан қидиради. Одамзоддек онгли мавжудотни яратган табиат ўз фарзандини ҳалокатдан қутқариб, яна такомил сари бошлай олишига ишонади. Муаллиф фикрича, инсоният билишнинг янги, юксак босқичи арафасида турибди. Ҳали кўп тилсимотлар очилажак. Тилсимотлар калити ҳам, айни чоғда нажот ҳам инсоннинг ўзидадир.

Дарвоқе, бундай сеҳру синоатлар, тафсиру башоратлар битилган «Руҳлар уйинига ташриф» асарининг ўзбекчага таржимаси «Сирли олам» ойномасида нашрга тайёрланмоқда.

«Инсоният икки минг йилдан буён тараққий этиб келади, деб ёзади Е. Березиков, — ва бу тараққиёт охир-оқибат шунга олиб келадики, одамзод ҳатти-ҳаракатларида ёвузлик бутунлай барҳам топгусидир, башарият ўзини, вужудини бошқара билмоғи лозим. Зеро, XXI аср — космик алоқалар даври бизни тараққиётнинг тамомила янги босқичига олиб чиқажак».

Шодмонбек ОТАБОЕВ.

«Руҳлар уйинига ташриф» асари чоп этилгач, муаллифга ўқувчилардан жуда кўп мактублар келди. Шулардан бирини рўзномамизда босиш учун сўраб олдик.

ШУНДАЙ АСАРЛАР КЕРАК

Ҳурматли Евгений Ефимович!

Мен — ветеран-педагог Олим Оллоёзов ва турмуш ўртоғим Жумагул Бердиева ҳамда бутун оила аъзоларимиз «Руҳлар уйинига ташриф» асарингиз учун Сизга самимий миннатдорчилик билдирамиз. Мураккаб замонамизда чалғимай, тўғри йўл топа олишлари учун диндорлару атеистларга худди шундай асарлар керак. Бунақа чуқур мазмунли, фалсафий мушоҳадаларга бой ва ўзига хос услубда битилган асарни узоқ йиллар қидириб юргандим. Ниҳоят, топдим. Сизнинг «фантастик» ҳикояларингизда кишини ўзига тортадиган қандайдир ботиний бир сеҳру жоду бор.

Мана, ўн беш йилдан буён рафиқам сизнинг «касбингиз»га гирифтор бўлган, яъни самовий алоқаларга дахлдор. Ҳаётда чекмаган дарди, тортмаган кулфати қолмаган. Ўн йиллаб жойидан қимирламай ётган. Ўша кўринмас кучлар уни одамларни даволашга даъват этишган. Ўзи олий маълумотли математик, пенсионер, Қаҳрамон она. У ҳақда «Фан ва турмуш» журналида ҳам (1990, № 7) ёзишган. Хотиним бадиий адабиётларни кам ўқирди, аммо қисқа бир фурсатда арабча ўқишни ўрганиб олди, ҳозир «Қуръон»ни тинимсиз мутолаа қилади, «Библия»ни ҳам ўқийди. Аксарият касалликларни даволай олади...

Асарингиз санъаткорлар, файласуфлар, атеистлар, диндорлар, биологлар, экстрасенслар, тиббиёт ходимлари ва бошқалар учунгина баҳс манбаи бўлиб қолмай, Табиат Олий Руҳиятини ўрганиш алифбоси ҳамдир. Сиз олимларимиз чуқур шуғулланишлари лозим бўлган ва ҳозирча хаёлларига келмаётган иш — экстрасенсликнинг сир-асрорларини очиш назариясини ишлаб чиққансиз.

Ёшлар асарингизни ўқишса, қадимий афсоналарга, «Қуръон», «Библия»га ва бошқа муқаддас китобларга атун ақл-заковат билан ёндошадиган бўлишади. Шунинг учун ҳам бу асарингиз ўзбек тилида босилишини истар эдик.

О. ОЛЛОЕЗОВ.

Тошҳовуз шаҳри.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

ОДАМЛАРУ ОДАМЛАР, ТОҒДА БИТГАН БОДОМЛАР, ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

УЗБЕКИСТОН ЛКЕИ МАРКАЗИЙ ҚУМИТАСИ
«ЁШЛАР УЙИ»
УЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕ ВА РАДИО ЭШИТТИРИШЛАРИ ДАВЛАТ ҚУМИТАСИ
ЖУМҲУРИЯТ «МУШТУМ» ОЙНОМАСИ
УЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТ ЖАМҒАРМАСИ
ҲАМКОРЛИКДА

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДУСТЛИГИ САРОЙИДА

20, 21, 22 май кунлари соат 19.00 да

АЖОЙИБ СУЗ УСТАСИ
Ҳасан ЙУЛДОШЕВ

хотирасига бағишлаб жумҳурият ёш қизиқчиларининг анъанавий «Қизиқчи-91» кўрик-танловини ўтказадилар.

Кўрик-танловимизда ўзи зукко, тили бурро ёш қизиқчилар билан танишасиз. Шунингдек «Камолот», «Нафосат» ҳамда Ботир Зокиров номидаги ёш эстрада хонандалари кўриклари ғолиб ва совриндорлари ўзларининг дилрабо қўшиқ ва рақслари билан сизларга қувноқ кайфият, кўтаринки руҳ бахшида этадилар.

Чипталар сарой кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда.

Телефонлар: 45-92-13, 41-45-20.

ЎЗССР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
«ТОШЭКС» БИРЛАШМАСИ
малакали ишчи кадрлар тайёрловчи
17-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
қуйидаги ихтисослар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

9 синф ҳажмида (ўқиш муддати 3 йил):

Кенг профилдаги станокчи, сонли программа билан бошқариладиган станокларнинг оператори, токарь, электргаз пайвандчи, кўприкли кранларнинг машинисти, механика-йиғув ишлари чилангари, автомобиль ремонти чилангари.

11 синф ҳажмида (ўқиш муддати 1 йил):

Кенг профилдаги станокчи, электр-газ пайвандчи, ремонт ишлари чилангари, йиғув ишлари чилангари, автомобиль ремонти чилангари.

9 синф маълумотига эга бўлган ўқувчилар бепул кўчалик ва ишчи кийимлари ва 2 маҳал иссиқ овқат, 11 синф маълумотига эга бўлган ўқувчилар эса 30 сўм стипендия билан таъминланадилар.

Ишлаб чиқариш практикаси даврида иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

Махсус гуруҳ ўқувчилари ишлаб чиқариш практикасини ва кейинчалик армия хизматини Ўзбекистонда, ТуркВО қўмондонлигининг авторемонт корхона ва ҳарбий қисмларида ўтайдилар.

Билим юртини аъло баҳолар билан битирган ўқувчилар шартномага асосан Тошкент автомобиль йўллари институтига конкурссиз кириб ўқишлари мумкин.

Ўқиш даврида ўқувчиларга ДОСААФнинг автомобиль курсларига йўлланма берилади ва улар автомобиль транспорти «С» категорияли ҳайдовчилик гувоҳномаси оладилар.

Билим юртида вокал-чолғу ансамбли ва спорт секциялари ишлаб турибди.

Ўқув кабинетлари видеомагнитофон қурилмалари ва бошқа замонавий талаб асосида жиҳозланган асбоб-ускуналарга эга.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш керак: ариза, маълумоти ҳақида ҳужжат, паспорт ёки туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома, саломатлиги ҳақида справка, яшаш жойидан маълумотнома, 6 дона фотосурат (3х4 см.).

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Куйбишев ноҳияси, Содиқов кўчаси, 6-уй.

Телефонлар: 68-68-74, 68-67-09 (4, 5, 24-троллейбусларнинг «17-билим юрти», 3, 22, 23, 29-трамвайларнинг ва 8-автобуснинг «Старт» стадиони» бекати).

Ўзбекистон ССР Давлат план комиссиясининг ҳисоблаш маркази экономика ва нормативлар илмий-тадқиқот институти жамоаси шу институтнинг етакчи муҳандиси Ж. Эргашевга отаси

Эргаш ОДИЛОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.

Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Тоҳир МИРҲОДИЕВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Азим СУЮН, Тоиба ТЎЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ, Ориф ЮНУС.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди 23.30.
Индекс: 64608. 5407-буюртма.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12